

Chic repetit p̄bus illa inconueniētia: ut addat duo
alta. Dicit ergo q̄ si oīs affirmatiōnis necesse est hāc
esse uerā: illā falsam determinate: z hoc in vniuersib⁹
vniuersū sumptis: tūc in singularib⁹ inconueniētia que
sequunt sunt illa que dicta sunt: z hī⁹ alia. i. duo alia
inconueniētia: que sequunt. i. que dicēda sunt. s. q̄ ni
hil a casu: nihil ad utrūlibet: sed oīa eueniēt de necessi
tate. Similr inducit alia duo inconueniētia: que se
quunt. p̄mū est q̄ non opz̄siliari de quolibet. naz
in 3° cōsilio dicit. q̄ cōsiliū non est de illis que sūt
a necessitate. s. de sempiternis: sed solū est cōsiliū
de contingētib⁹: que p̄nt esse z nō esse. Aliud incon
ueniēs est: q̄ non oportebit negociari. nā nos nego
ciamur p̄pter diuitias acquirēdas: z si oīa eueniēt
de necessitate: tunc nō oporteret negociari p̄pter di
uitias. z dato q̄ non negociemur habebimus. z si se
mīnes bladium habebis. z dato q̄ non semines de
niq̄s habebis: z oīa talia sunt impossibilia.

Nihil enim prohibet in millesimū annum.
hunc quidez dicere. hoc futurum esse. hūc vō
nō dicere. Quare ex necessitate erit quodlibet
eorum qd̄ uerum erat dicere tunc.

Chic pbat q̄ dicta inconueniētia sequuntur ex predi
cta positione. s. posito q̄ eodē modo sit ueritas: in
enunciatiōnib⁹ singularibus de futuro contingenti: si
cut in alijs enunciatiōnib⁹ z ostendit illa impossibilia
sequi ex p̄dicta positioe facta quadam ypothēsi. Di
cit ergo: q̄ ante mille annos: qm̄ nihil erat excogita
tum de illis que nunc agunt. potuit aliq̄s dicē alī
quod futurū esse: ut q̄ talis ciuitas subuertet adhuc
q̄ non erit. s. q̄ talis ciuitas non subuertetur. nūc aut̄
si oīs affirmatiō uel negatiō determinate sit uera: ne
cesse est q̄ alter eorū determinate dicat uerū: ergo ne
cesse fuit alterū istorū determinate cucire z de necessi
tate: z eadē rō est in alijs omnibus: q̄re p̄z q̄ ex pre
dicta positione sequunt illa impossibilia. s. posito q̄ si
militer sit ueritas in enunciatiōnib⁹ singularib⁹ de fu
turo contingenti sicut in alijs.

At vō nec hec diff: r̄t si aliquis dixerit contra
dictionem: uel non dixerit. manifestum est enī
q̄ sic se habēt res. z si hic quidē affirmauerit.
ille vō negauerit. neq̄ enī p̄pter affirmare. uel
negare erit uel non erit. nec in millesimū annū
magis: q̄ in quātolibet tēpore. quare si in om
ni tēpore sic se habebat: ut vnum uere dicere
tur: necesse erat hoc fieri. z vnu quodq̄ eorū
que fiunt sic semper se habebat: ut ex necessita
te fieret: quādo enim uere dicit quis: quoniam
erit. non potest non fieri. z quod factus est: ue
rum erat dicere semper: quoniam erit.

Ostēdit superius p̄bus illa inconueniētia sequi ex
p̄dicta positione z hoc facta q̄dā ypothēsi. hic uult
ostēdere q̄ absq̄ ypothēsi sequunt talia inconueniētia
ypothesis erat talis q̄ añ mille ānos: poterat aliq̄
futurum aliq̄s affirmare. z alter negare: modo dicit
q̄ idēz sequi sine ista ypothēsi. nam nihil diceret q̄
tum ad existētiā z cūctum ipsarū rerū: si aliq̄s dixē
rit negatiōem uel non dixerit. nā res eodē mō se ha
bet: siue affirmauerit aliq̄s: siue negauerit. naz pro
pter nostrū affirmare uel negare non mutabitur cur
sus rerum. ut q̄ sit uel nō sit: nam ueritas enūciatio
nis non est causa. existētiē rerū: sed potius eōuerso.
z non diceret quātūz ad euentū eius: qd̄ non agitur.
utrū fuerit affirmatū uel negatū: ante millesimū an
num: uel ante quodcūq̄ tēpus. si ergo vno quocq̄ tē
pore posito q̄ ita se hēat ueritas enūciatiōnū: neces

se esset q̄ alterū oppositorū uere diceretur ad qd̄ ne
cesse sit aliquid uere dici: sequit q̄ necesse sit illud eē
uel fieri. Et ita ulterius sequit q̄ vnum quodq̄ eorū
que fiunt eueniat de necessitate: z ratio huius est: q̄a
si ponat aliq̄ uerum dicere q̄ hoc erit: non potest
non futurū esse: sicut supposito q̄ homo sit aīal rati
onale mortale: homo nō p̄t non esse animal rationale
mortale: hoc enim assignat cum dicitur [aliquid uere
dici.] q̄ ita sit ut dicit. eadem aut̄ habitudo est eorū
que uere dicunt ad ea que futura sunt: ut eorū que p̄
us dicebant ad ea que sunt p̄ntia uel p̄terita. z oīa
eueniūt de necessitate: z nihil a casu uel a fortuna: uel
ad utrūlibet.

Quod si hec non sunt possibilis. vide
mus enī eē principū futurorū z ab
eo qd̄ p̄siliamur atq̄ agim⁹ aliquid.

Superius p̄bus ostendit q̄ nō
est similiter ueritas i

enūciatio n bus de futuro cōtingenti: z singularibus
sicut in alijs ducēdo ad impossibilia. hic ostēdit illa i
possibilia esse impossibilia. z sequit illa ps in qua ostē
dit q̄liter sit ueritas in istis enūciatiōnibus que inci
pit ibi [igit̄ eē qd̄ est.] Et sic sunt due p̄tes principa
les in lectione. Prima habet duas. nam p̄mo ostēdit
predicta esse impossibilia per ratiōē. 2° per exēpla.
2° ibi [Et multa nobis manifesta.] Prima in duas di
uiditur. p̄mo ponit suū p̄positū in rebus humanis.
2° in rebus alijs a natura. 2° ibi [z quoniam est ofo.] Se
quitur illi ps [Et multa nobis manifesta.] Diuidit
in duas. p̄mo ponit vnu exēplū. 2° concludit idē
eē in alijs cōsimilibus. 2° ibi [Quare z in alijs.] Illa
pars [igit̄ eē qd̄ est.] In qua cōcludit ueritatē in enū
ciatiōnib⁹ hēt duas. nam q̄ sup̄cri⁹ arguēdo ad im
possibilia. p̄cedebat ab enūciatiōnib⁹ ad res. z r̄mo
uct illa inconueniētia que circa res sequebant. nūc oī
dit q̄liter se hēt ueritas circa res. 2° q̄lit̄ circa enūcia
tiones. 2° ibi [Quare qm̄ similr ofoncs.] Prima in du
as. p̄mo ostēdit q̄liter se habeat uitas z necessitas cir
ca res absolute cōsideratas. 2° q̄liter se habet p̄r cō
paratiōē ad sua cōposita. 2° ibi [z in p̄dictione.] Se
quit̄ illa pars [Quare qm̄ similr.] In qua ostēdit q̄
liter se habeat enūciatiōnes ad ueritatē z habet du
as. p̄mo facit qd̄ dictū est. 2° cōcludit ueritatē totū dif
finitionis. 2° ibi [Quare manifestum est.] hec est di
uisio lectionis. **A**d primā partem sic p̄cedit. Et di
cit q̄ si hec nō sunt possibilis que dicta sunt: nec glo
satur. similr ueritas in enūciatiōnib⁹ singularib⁹ de fu
turo contingenti. z statim ostēdit predicta impossibilia
esse impossibilia. Et hoc p̄mo in reb⁹ humanis. z intē
dit talem rōnem. Illa quorū nos sum⁹ causa p̄r nō
stra p̄silia non eueniunt de necessitate: sed nos sum⁹
causa multorū p̄r nostra p̄silia. ergo multa sunt que
nō eueniūt de necitate. minore ponit eo q̄ nos ma
nifeste uideamur eē causa multorū z principium futu
rorū. nam dñs potest precipere seruo q̄ faciat aliq̄d:
qd̄ tamen non fieret. nisi p̄mo p̄suleret. similiter p̄r
cōsiliū alicuius: aliq̄n fiūt bella z interficiunt gē
tes: que non fierent: nisi esset cōsiliū eorū: z sic simili
ter in pluribus alijs.

Et quoniam est omnino in his que non sem
per actu sunt esse possibilis: z non esse similiter
in quibus utrunq̄ contingit z esse z non esse.
Quare z fieri z non fieri.

Chic ostēdit in alijs rebus q̄ in humanis. Et dicit q̄
manifestum est in rebus nālibus q̄ quēdā non sem
per sunt actu. ergo eis cōp̄t̄ esse z non esse: aliq̄n

Veritas
enūciat
ōnia non
ē cā exi
tēre p̄s
re cōuerso

semper essent uel semper non essent. illud autem quod non est. incipit esse aliquid per hoc quod fit. sicut illud quod non est album. incipit esse album per hoc quod fit album: et si non fiat album. permanebit non esse album. et sic contingit aliqua esse et non esse: ita fieri et non fieri: sic talia non sunt ex necessitate uel sunt: sed in eis est causa possibilitatis per quam se habent ad fieri et non fieri.

Et multa nobis manifesta sunt sic se habent ut quoniam hac ueritate possibile est incidi. et non inciditur: sed prius exteritur. Sicut autem et non incidit possibile est. non enim esset possibile prius eam exteri nisi esset possibile non incidit. Quare et in aliis futuris que sunt in potentia dicuntur huiusmodi

Hic ponit oppositum et exempla. ponat quod sit hic una ueritas noua. illa ueritas possibile est incidit: quia non obstat scissioni. neque ex parte agentis. neque ex parte patientis: quia cum sit de lana: potest incidit. et similiter possibile est eam non incidit. et hac partem probat sic: sicut est posse hac ueritate incidit ita est posse illa ueritate exteri. uel tustate consumi. at si extera non incidit. ergo est possibile hanc non incidit. et concludit uniuersum quod in omnibus futuris. quecumque sunt in huius positione se habent. et quod sint in tali potentia et non in actu.

Manifestum igitur est quoniam non omnia ex necessitate uel sunt: uel fiunt. sed alia quidem ad utrumlibet: et non magis uel affirmatio uel negatio uera est alia uero magis quidem et in pluribus alterum. Sed contingit fieri et alterum. alterum uero minime.

Et quid est manifestum. certe quod non omnia sunt de necessitate uel fiunt: sed quedam eorum fiunt ad utrumlibet quod non habet semagis ad affirmationem quam ad negationem: ut forte currere et non currere. Alia sunt in quibus alterum eorum contingit ut in pluribus: ut quod rosa floreat in uere. Et dicit quod alterum contingit. scilicet quod non floreat.

Igitur esse quod est: quando est. et non esse quod non est: quando non est: necesse est. Sed non omne quod est: necesse est esse: nec quod non est: necesse est non esse. non enim idem est: omne quod est: esse necessarium quando est: et simpliciter esse ex necessitate. similiter autem et in eo quod non est.

Hic ponit prius qualiter se habet ueritas in rebus ut inde concludat ueritatem in enunciationibus. Dicit ergo primo ex premissis concludens. Postquam supradicta sunt inconuenientia. scilicet quod omnia eueniant de necessitate concludit qualiter est ueritas circa res: ita quod oportet dicere ita se habere circa res quod omne quod est necessarium est esse: quando est: cum illa reduplicatione: et omne quod non est necesse est non esse: quando non est. Et dicit expositum: quod illud tenet per illud principium impossibile est aliquid esse et non esse simul. nam quando aliquid est tunc quando est impossibile est non esse: et si impossibile est non esse necesse est esse: quia iste equipollent adiuuicem. Similiter quando aliquid non est tunc impossibile est esse: ergo necesse est non esse. nam similiter equipollent. Et sic patet qualiter omne quod est necesse est esse quando est: et omne quod non est: necesse est non esse: quoniam non est: sed istud non est necessarium absolutum: sed ex suppositione. Nam omne quod est non est necessarium esse. neque omne quod non est: non est necessarium non esse. Unde dicit prius quod non est idem dicere: omne quod est necesse est esse quando est. et omne quod est: similiter necesse est esse. similiter non est idem. omne quod non est necesse est non esse: quando non est ergo quod non est: similiter necesse est non esse. Et ideo esset fallacia prius quid et simpliciter: si diceres sic. foret quoniam erit. ergo foret. uel omne quod est quando est necesse est esse quantum ad necessitatem ex suppositione et non de

necessitate absoluta: unde non est necessitas absoluta: si quando est necesse est esse.

Et in contradictione eadem ratio est: esse quidem uel non esse. omne necesse est: et futurum esse uel non esse. non tamen diuidentem dicere: alterum necessarium. Dico autem ut necesse est futurum esse bellum nauale cras. uel non esse futurum. Sed non futurum esse cras nauale bellum necesse est: uel non futurum esse futurum autem esse: uel non esse: necesse est

Hic ostendit quomodo se habet ueritas circa res. per comparationem ad sua supposita. Et dicit quod eadem ratio est in contradictione que est in suppositione: quia si cur illud quod non est absolute. necessarium est necessarium ex suppositione: ut uisum est. similiter in proposito. scilicet in contradictione. quando non est necessarium absolute: tunc est necessarium per diuisiones oppositas: quia necesse est de quolibet: quod sit uel non sit sub distinctione: et similiter necessitas fundat supra hoc principium quod impossibile est contradictoria simul esse uera: uel falsa. Unde impossibile est esse et non esse. unde sub distinctione necesse est esse: uel non esse: tamen diuisum esse non est necesse esse uel etiam non esse: quia esset necessitas absoluta et non sub distinctione. et declarat per exemplum: quia necesse est nauale bellum esse futurum cras: uel non esse futurum: sed non est necesse nauale bellum esse futurum cras uel non esse futurum: et similiter non est necesse non esse futurum cras: quia hec pertinet ad necessarium absolutum: sed hoc est bene necesse uel quod sit futurum: uel quod non sit futurum. nam hoc pertinet ad necessitatem que est ex suppositione. ne sine sub distinctione.

Quare quoniam orationes similiter uere sunt: quem admodum et res. manifestum est: quoniam quecumque sic se habent ut ad utrumlibet sint: et contraria ipsorum contingant necesse est similiter se habere contradictionem: quod contingit in his: que non semper sunt: et non semper non sunt. horum enim necesse est altera parte contradictionis uera esse: uel falsa: non tamen hoc aut illud: sed utrumlibet: et magis quidem altera uera: non tamen iam uera uel falsa.

Ostendit qualiter se habet ueritas circa res. postquam qualiter se habet circa enunciationes. Dicit ergo primo quod ita se habent enunciationes ad ueritatem sicut res ad esse: et non esse: quia ab eo quod res est uel non est oratio uera uel falsa dicitur. et ideo sequitur quod in omnibus rebus que ita se habent ut ad utrumlibet et quecumque ita se habent quod contrariorum contingere possunt: qualitercumque. id est equaliter: uel alterutrum ut in pluribus: sequitur quod similiter se habeat circa contradictionem enunciationum. Et declarat que sunt iste res quoniam contraria contingent eueniunt Et dicit quod illa que nec semper sunt: ut necessaria: nec non sunt: ut possibilis: sed quandoque sunt et quandoque non sunt. Et ulterius manifestat similiter quomodo se habeat in contradictorijs enunciationibus. et dicit quod istarum enunciationum que sunt de contingetibus necesse est quod sub distinctione altera pars contradictionis sit uera: uel falsa: non tamen hec uel illa determinate: sed ad utrumlibet. et si contingat quod altera pars contradictionis sit uera magis ut in illo contingenti quod se habet ut in pluribus: non tamen hoc est de necessitate. quia posset altera esse uera: sed ex necessitate est altera pars uera et altera falsa: sed non determinate ut uisum est.

Quare manifestum est: quoniam non est necesse: omnes affirmationes uel negationes oppositarum: hanc quidem ueram: illam autem falsam esse neque enim quemadmodum in his que sunt: de se habet etiam in his que non sunt: possibilibus tamen esse

De quod est necesse esse et

In pp b de: gen e cecilia: tera p d'aris i d'eterm nate.

aut non esse: sed quemadmodum dictum est. ¶ Hic ꝑcludit ꝑncipalē intētum. Et dicit qꝫ manife-
stum est ex ꝑdictis qꝫ nō est necesse in omni genere
affirmationū z negationum oppositarū alterā deter-
minate dicere uerā: alteram falsam: qꝫ nō est eodem
modo ueritas z falsitas: in illis que sunt de ꝑsenti
z in illis que nō sunt: sed possūt esse z nō eē: sed hoc
modo se hēt in utraqꝫ: sicut uisus est superius. f. qꝫ in
illis que sunt necesse est semp alterā determinate eē
uerā alterā falsam: sed in singularibus de futuro cō-
tingenti est necesse alterā uerā alterā falsam esse sub
distingtione: sed nō determinate alterā tm eē ueram.

Queritur Utrū omnia eueniāt de necessita-
te: Et uidet qꝫ sic. Nam ꝑsita cau-
sa sufficiēti ꝑnit de necessitate eius effectus: sed om-
nis effectus in istis inferioribus: habet cāz sufficien-
tes qꝫ alter non duceretur in esse. ergo omnia ista iſe-
rora educant de necessitate ex suis causis. ¶ 2º argu-
itur. 3º corpꝫ supꝫ celestium est causa istorū inferio-
rum: z ita uidetur qꝫ omnis effectus hic sit de neces-
sitate ꝑpter influentiā corporū supercelestiū. z ni-
hil eueniat cōtingēt. ¶ 3º arguitur. deus est causa
omniū z habet scientiam infallibilem omnium que
sunt: z ita cum sit scientia eius infallibilis certe opor-
tet qꝫ omnia eueniāt de necessitate: z nihil eueniat
cōtingenter. ¶ 4º arguitur sic. uidet qꝫ illa que fiūt
de nostro consilio fiant de necessitate: z que fiunt ab
operatione nostra. Nam uolūtas nostra de necessita-
te mouet ab aliquo appetibili. cum bonū sit ꝑꝑrius
obiectū uoluntatis nō potest moueri uolūtas nisi ex
bono: nec potest diuertere quin eligat z appetat illud
qꝫ uidetur sibi bonū: sic uidet qꝫ omnia que sunt ex
nostro cōsilio z a nostra uolūtate fiāt de necessitate.

Oppositum docet ꝑhus ꝑ plures ratio-
nes ducendo ad iꝑossibile: qꝫ
nō omnia eueniāt de necessitate. ¶ Ad hāc questio-
nem uidendum est ꝑꝑmo quid sit necessarium z qd
iꝑossibile. ¶ Un nota qꝫ dicit expositō qꝫ de hoc mō-
tis modis dixerūt antiqui: qdam enim dixerūt qꝫ ne-
cessarium est qꝫ semp est iꝑossibile qꝫ nunqꝫ erit: nec
est sꝫ possibile est qꝫ qñqꝫ est quādoqꝫ nō est: sed di-
cit qꝫ iste diffinitōes nō sunt recte: quoniā ꝑcedūt a
posteriori. naz nō est necesse ex hoc qꝫ semp est: sed
ecōuerso ex hoc qꝫ necesse est. similr nō est iꝑossibi-
le ex hoc qꝫ nunqꝫ est: sed nunqꝫ est ex hoc qꝫ est i-
ꝑossibile. ꝑpter qꝫ aliter dicit qꝫ necessarium
est qꝫ nō potest ꝑhiberi qm sit uerum: iꝑossi-
bile qꝫ semp ꝑhibet a ueritate: possibile uo qꝫ
potest ꝑhiberi: uel nō: sed isti dicunt a posteriori z
ꝑ accidēs. Nam illud nō est necessarium ex quo nō
potest impediri: sed ex hoc qꝫ est necessarium nō po-
test habere iꝑedimentum. z ꝑpter hoc dicit melius
qꝫ distinguatur ꝑ naturā rerum. z dicitur qꝫ illud
est necessarium: qꝫ in natura determinatū est ad eē solū
iꝑossibile uo qꝫ est determinatū solū ad nō esse. ꝑ-
sibile qꝫ ad neutrum est determinatū oīno. Et debes
notare qꝫ qꝫ quid habet eē in seipso cum habet eē in
ꝑsenti z de illo ꝑt dici qꝫ est: sed quādo aliquid est
futurū nō habet esse in seipso: sed habet esse quodā-
modo in suis causis. Et hoc potest eē tripliciter. vno
modo qꝫ ita sit in sua causa qꝫ de necessitate ex illa ꝑ-
ueniat: z tunc de necessitate habet eē in sua causa: ut
qꝫ sol cras oriā. alio mō est aliquid in sua causa: ita qꝫ
hēt inclinationē ad suū effectū qui tm impediri ꝑt
ut qꝫ rosa floreat in uere. alio mō est aliquid in sua cā-
pure in ꝑtētia: qꝫ nō magis est determinare ad vniū

qꝫ ad alter: ut qꝫ sortes currat. z ita ex his dico qꝫ nō
oīa eueniēt de necessitate: sed quedā possunt impe-
diri: ita qꝫ nō erant: ut statim uisum est. ¶ Ad argu-
mēta dicēdum. Ad ꝑꝑmum cum dicit: ꝑsita causa
sufficiēti de necessitate ꝑnit eius effectus. z cum di-
cis qꝫ omne qꝫ est hic inferiꝫ habet causam sufficiē-
tē. Dicit expositō hic qꝫ utraqꝫ istaz. s. maior z mior
sunt false. nam ignis cū additur lignis est causa suf-
ficiens cōbustionis. z tm potest iꝑediri ꝑ iꝑusionē
aque. Similr hec est falsa. oīs effectꝫ hic iſerius hēt
cām sufficiētes. Nam illius effectꝫ qui est ꝑ accidēs
z nō est causa sufficiens nec ꝑ se. Et si tu arguas qꝫ
oē ꝑ accidēs reducat ad ꝑ se. certe uerū est reducat
ad ꝑ se. i. ad aliqꝫ subiectū qꝫ hēt eē ꝑ se: sed nō
itelligit qꝫ reducat ad cām ꝑ se. ¶ Ad 2º qñ dicitur
qꝫ iter corporꝫ supꝫ celestium est causa oīum istorum in-
feriorū. Quare uidetur qꝫ hec oīa sint de necessitate
ex influētia corporꝫ supꝫ celestium. Dicēdū qꝫ multa fiūt
hic iſerꝫ que nō sūt ꝑꝑter uirtutē corporꝫ supra cele-
stium: ut illa que ab intellectu z a uolūtate nostra fiūt.
nā uirtus corporꝫ supra celestium nō agit ꝑꝑrie in intel-
lectū: nec in uolūtatē. Et hoc ꝑbat expositō: tali rō-
ne. nullū corporale agit in nō corporale: sed intellectꝫ
iꝑorporalis est. ergo uirtꝫ supꝫ celestium nō poterit age-
re in intellectū. z sic in istis que fiūt ꝑ rōnem z ꝑ in-
tellectū nō ꝑt agere uirtus corporꝫ supra celestium.
¶ Un ē dꝫ: uir sapiēs dñabit astris. ¶ Ad 3º cū dicit
qꝫ scientia dei est infallibilis etiā cū ipsa oīa cogitat. vi-
det qꝫ oīa eueniāt de necessitate. Dicēdū qꝫ intellectus
dei nō cognoscit eo modo quo intellectus noster. Nā
intellectꝫ noster itelligit z cognoscit fm ꝑꝫ z ꝑste-
rius: intellectus autē dei vno intuitu cognoscit oīa z nō
fm ꝑꝫ z ꝑsterius. sicut si hic plures hōies trāsiret
modo ꝑ vnā uiam. tūc quilibet eoz ꝑset uidere
aliquos de illis qui irēt retro: sed si eēt in alto aliqꝫ
ut in aliqua sumitate turris. ꝑset simul oīa intuitu
vno uidere. ¶ Igit vno modo intellectus dei vno intui-
tu cognoscit oīa ꝑntia ꝑterita z futura. z iꝑse intel-
lectus dei cognoscit oīa fm eē quod habet z iꝑse or-
dinauit qꝫ aliqua se determine habēt ad eē ut neces-
saria. alia ad nō eē: ut iꝑossibilia. aliqua ad utriūlibet:
ut contingētia. z sic nō oīa ueniunt de necessitate.
¶ Ad qꝫtum cū dicit qꝫ uolūtas mouet de necessita-
te ab iꝑso bono appetibili cū bonum sit ꝑꝑrium zc.
Dicēdū qꝫ vniūle est de bono z de uero: nūc autem
est quoddā uerū ꝑ se nomē ut ꝑncipia: ut omne to-
tum est maius sua parte: cui statim intellectus assen-
tit alia sūt uera: non ꝑ se nota: sed ꝑ alia. Et hoc
dupliciter. qꝫ quedā ex necessitate sequuntur ex illis
ꝑncipijs. z non possunt eē falsa ꝑmissis existētibꝫ
ueris: siue ꝑncipijs: ut qꝫ triangulus habeat tres.
quedā autē sunt uera: que nō ex necessitate sequuntur
ex ꝑncipijs cōꝑossibilia quibus de necessitate non
assentit intellectus: qꝫ ad vnā partem magis scđna-
tur qꝫ ad alia: ut omnis mꝫ diligit. similr enīz de bo-
no est: qꝫ aliqꝫ est bonum ꝑ se appetibile: ut felici-
tas. qꝫ habet rationēz ultimi finis: z uoluntate natu-
rali omnes appetunt istud bonum: sed quedam bo-
na sunt appetibilia ꝑꝑter finēz. Et dicit expositō
qꝫ forte talia sūt circa uiuē z itelligē. z hec sūt de neces-
sitate appetibilia. nā oīa eē appetūt. alia bona ꝑꝫ
larā que in humanis actibꝫ ꝑsistunt: ut comedē hūc
cibū: uel illū qꝫ ꝑset mouē appetitū sꝫ aliqꝫ bonū
in eis ꝑsideratum: sed cū de necessitate ista talia nō
mouent appetitū. ideo uoluntas nō semp mouet de
necessitate. Et sic est finis ꝑꝫ periermenias.

Ad neciū
imꝑole z
ꝑꝫ ꝫ
nec ꝫ
sentētia.

Alia qꝫ ꝫ
eē in supꝫ
cām triꝫ

Incipit liber secundus perfermentas.

Uoniam autem est aliquid de aliquo affirmatio significans autem uel est nomen uel innotiatum.

Ste liber diuisio de continua ad primu: sed continua cum sic expositio: et super in primo determi-

navit de enunciatione simpliciter considerata. hic determinat de enunciatione finis quod dicitur per aliquid super additum sibi. Et diuidit in tres. nam primo docet uariare seu diuersificare enunciationem penes aliquid additum ad subiectum. 2º penes aliquid additum ipsi enunciationi ratione compositionis. 3º soluit quaedam dubitationem circa oppositionem propositionum euenientem. 2º ibi [Hic ideo determinatis.] 3º ibi [Utrum autem.] Prima in duas. primo ostendit quid accidit enunciationi penes aliquid additum quod non tollit unitatem enunciationis. In 2º quid accidat penes aliquid additum: quod tollit unitatem enunciationis. 2º ibi [Et ideo unum de pluribus.] Prima in duas. primo docet diuersificare enunciationes in quibus ponitur hoc uerbum est 2º adiacens. 2º in quibus ponitur 3º adiacens. 2º ibi [Quando autem est 3º adiacens.] Prima in duas. nam primo proponit illas diuersas rationes distinguendi tales enunciationes 2º ponit distinctionum illarum enunciationem. 2º ibi [Quare prima est.] Prima in duas. nam primo proponit illas diuersas rationes distinguendi. 2º ostendit quod non potest talis ratio distinguendi esse propter verbum. 2º ibi [Præter uerbum autem.] Prima in tres. primo enim proponit istas rationes distinguendi. 2º exponit illud quod dicitur. 3º concludit intentum. 2º ibi [Nomen autem dictum.] 3º ibi [Erit omnis affirmatio.] Prima in duas. primo proponit et declarat. 2º remouet dubium. 2º ibi [Unum autem opus.] Sequitur illa pars [Quando autem est tertium.] In qua distinguit enunciationes in quibus predicatur est 3º adiacens. et habet duas. primo distinguit huiusmodi enunciationes. 2º declarat quod circa eas possent esse dubia. 2º ibi [Quonia ideo contraria.] Prima in duas. primo declarat de enunciationibus in quibus predicatur hoc uerbum est. 2º in quibus alia uerba. 2º ibi [In his ideo in quibus est.] Prima in duas. primo docet uariare enunciationes in quibus predicatur hoc uerbum est tertium adiacens penes predicatum uariatum per finitum et in finitum subiecto existente finito. 2º subiecto existente infinito. 2º ibi [Nunc autem ad id quod est non homo.] Prima in duas. primo docet uariare enunciationes penes predicatum uariatam per finitum et infinitum subiecto existente finito: in uniuersibus terminis sumptis non uniuersaliter. 2º in uniuersibus sumptis uniuersaliter. 2º ibi [Similitudinem autem se habent.] Prima in tres. nam primo ponit diuersitates opinionum talium enunciationum. 2º concludit numerum earum. 3º exemplificat in figura. 2º ibi [Quare quatuor.] 3º ibi [Intelligi ideo.] Prima in duas. primo proponit quod intendit. 2º exponit quoddam dictum. 2º ibi [Dico autem.] Illa pars [quare.] diuidit in duas. nam primo ponit numerum istarum enunciationum. 2º ponit habitudinem earum. 2º ibi [Quare due.] Et hec in duas. primo facit quod dictum est. 2º exemplificat rationem numeri. 2º ibi [Dico autem.] hec est diuisio lectionis. Ad primam partem sic procedit concludens quoniam affirmatio est significans aliquid de aliquo: hoc. scilicet de quo aliquid affirmatur uel significatur. scilicet subiectum. affirmationis

est nomen. scilicet finitum: quia propter illud est nomen (ut supra dictum est.) uel innominabile. id est nomen infinitum. quod dicitur innominatum ex hoc quod non est nomen impositum: uel non est notatum ab aliqua forma determinata.

Unum autem oportet esse. et de uno id quod in affirmatione est. hic remouet propter dubitationem: quia dictum est quod illud de quo aliquid dicitur est nomen uel innominabile. Crederet aliquis quod similiter esset nomen innominabile subiectum. Et ideo ad hoc remouendum dicitur quod oportet esse in affirmatione una de qua loquimur hoc unum predicatum de uno subiecto enunciatum. et ita oportet quod subiectum uel sit nomen uel innominabile: et non nomen infinitum: et nomen in simul: sed unum uel aliud debet poni.

Nomen autem dictum est et innominatum prius homo enim nomen quidem non dico. sed infinitum nomen. unum enim quodammodo significat infinitum nomen. quodammodo et non currit. non uerbum sed infinitum uerbum.

Hic explanat propter quod dixerat. scilicet quid sit nomen. et quid innotabile. Dicit quod nomen infinitum est sicut non homo quod non est nomen: sed est finitum nomen: sicut non erit non est uerbum: sed finitum uerbum infinitum: modo hoc inuenedo dimissum quaedam partem ad remotionem dubitationis que incipit ibi. Unum enim significat quodammodo. Dubitaret quod. utrum in illa enunciatione in qua subicitur nomen infinitum significet unum de uno quia uideret alicui quod non: ex hoc quod aliquis crederet quod nomen infinitum non significaret unum. Ad hoc remouendum dicitur: quod nomen infinitum significat quodammodo unum: sed non simpliciter unum: sicut nomen finitum: quia nomen finitum est impositum a forma generis uel speciei: uel indidit: sed nomen infinitum significat negationem talis forme: in qua negatione multa conueniunt: sicut in quodam uno finis rationem. Unde si est quoddam ens simpliciter: ut naturale: quoddam ens quodammodo: et non simpliciter ut ens rationis: sic est quoddam unum simpliciter: et tale non significat nomen infinitum: sed aliud est unum quodammodo quod est unum ens rationis. et tale unum significat nomen infinitum: ut non homo etc.

Erit omnis affirmatio et negatio uel ex nomine et uerbo. uel ex infinito nomine et uerbo.

Hic concludit propositum. scilicet quod duplex est modus affirmationis: quia quaedam affirmatio constat ex nomine et uerbo: et quaedam ex infinito nomine et uerbo. Et dicunt quidam et uolunt quod uerbum infinitum non intrat enunciationem. Alii uolunt quod intrat: sed postea uidebitur eadem ratio potest accipi negationis: quia de quocumque contingit affirmare: contingit etiam negare.

Præter uerbum autem nulla est affirmatio uel negatio. Est enim uel erit: uel fuit: uel quecumque alia huiusmodi uerba: ex his sunt que sunt posita sunt consignant enim tempus.

Uisum est qualiter enunciatio potest uariari ex parte subiecti penes nomen finitum: modo ostendit quod talis differentia non potest sumi ex parte uerbi. unde ubi non predicatur uerbum: ut dicitur est nulla est affirmatio uel negatio. neque ex nomine infinito posito loco nominis: sed uerbum infinitum non ponitur in enunciatione: quia non potest uariari penes uerbum infinitum enunciatio: sed uidebitur postea: sed expositio dicitur quod uerbum infinitum non intrat enunciationem duplici ratione. et uult propter hoc quod ex casu uerbi et nomine fiat enunciatio. et propter hoc subiungit siue dicatur est siue erit: siue

Nomen finitum innominabile

Nomen finitum significat quodammodo unum.

Est et quod est finitum non igitur ad enunciationem.

fuit: uel alia huiusmodi sunt de numero predicatoꝝ sine qbus nō pōt fieri enūciatio: vñ significat tps. hic reddidit expositōr cāz qre ex obliq vbi z noſe fiat enūciatio z nō ex obliq nois z uerbo: qz in obliquo nois nō icludit ipſe recte ſed in obliq vbi icludit ipſz uerbum preſentis tēporis. nam cum dicit hoc erit. i. hoc eſt futurū: z hoc fuit: z eſt preteritum.

¶ Quare pma eſt affirmatio z negatio eſt. hō nō eſt hō. Deinde eſt non hō. non eſt non hō mo. rursus eſt omnis homo. nō eſt omnis nō homo. z in extrinſecus temporibus eadem ratio eſt.

¶ Hic pcludit ex predictis diſtinctionē enūciationū in quibus ponit nomē infinitū uel finitū ex parte ſubiecti: z nō ſm expoſitorē: q in his triplex differētia poteſt attēdi. vna ſm affirmationē z negationem alia ſm ſubiectū finitū. uel infinitum. tertia ſm ſubiectum vniūſ uel nō vniūſ ſumptū. z qz nomē finitū prius eſt qz nomen infinitū: ideo dicit q prima affirmatio eſt ut hō eſt: z prima negatio: homo non eſt z poſtea ponit ſecūdam affirmationē: ut non hō eſt ſecūda negationē: ut non hō non eſt. poſtea illas in quibus ponit vniūſ ſumptū vniūſ. z ſunt quatuor ſicut predicte: ut omnis hō eſt iuſtus: ois homo non eſt iuſtus: nō homo eſt iuſtus: omnis nō homo non eſt iuſtus. Similr z in uerbo preteriti z futuri tēporis. Et dicit expoſitor q non facit hic phus mentionē de ſingularibz: qz non pōt inueniri in eis omnis differētia: qz ſignū vniūſ nō pōt addi eis: ſi militer de particularibus mētionē nō facit. Nam idē eſt iudiciū. ſicut de illis in quibus ſubiectū eſt vniūſ non vniūſ ſumptū. ſicut de indefinitis: ut cum dicitur hō eſt: homo nō eſt: qdā hō eſt: qdā hō nō eſt.

¶ Quādo autem eſt tertiu adiacens predicat. dupliciter dicuntur oppoſitiones.

¶ Hic intendit phus diſtinguere enūciationes penes predicatum uariatū per finitū z infinitū ſubiecto exiſtēte finito: in qbus hoc uerbū eſt: eſt tertiu adiacēs predicat. z ideo nota q hoc uerbū eſt quādo qz p dicitur ſecūdo adiacens. z tūc pprie predicat qd eſt in ſe: ut homo ſortes eſt: ſenſus eſt q ipſe ſit in rerū nā. Aliqñ predicat tertiu adiacēs. z tūc predicat qd eſt in alio: ut homo eſt albus: tūc nō ſignificat q hō ſit in rerum nā. ſed q albedo in eſt homini. z itellige q appellat tertiu adiacens: non q ſint ibi tria adiacentia: ſed tertiu dicitur: qz eſt tertia dictio z adiacēs qz adiacet. Et nota qz premiſſis enūciationibus ſubiecto exiſtente finito: erant due enūciationes: ita qz erat ibi vna oppoſitio: qñ hoc uerbū eſt p dicitur 2^m adiacens: ut hō eſt: homo nō eſt. modo dicit q hoc uerbū eſt predicat tertiu adiacēs erūt igit in duplo plures qz prius. z ita erunt due oppoſites z quatuor enūciationes z hoc ſubiecto exiſtēte finito predicato tñ uariato per finitū z infinitū vna oppoſitio eſt ut homo eſt iuſtus: homo non eſt iuſtus. alia homo eſt nō iuſtus: homo non eſt non iuſtus.

¶ Dico autē ut eſt iuſtus homo eſt dico tertium adiacere nomen uel uerbum in affirmatione. Quare ob id ipſum quatuor ille erunt.

¶ Hic exponit qd dixerat q hoc uerbū eſt predicat tertium adiacēs. Et dicit q cum dicit homo eſt iuſtus hoc uerbum eſt predicat tertiu adiacens in predicato tanqz nomen uel uerbū in enūciatione: ita qz hoc uerbū eſt pōt dici nomen: put nomen eſt idem: ſicut uox ſignificatiua. z dicit uerbum ſimiliter cuſ ſit nota dicēdi de altero. Poſtea concludit qre erunt qtu

or enūciationes z due oppoſitiones: ut viſuz eſt iā. ¶ Quarum due quidem ad affirmationem z negationem ſeſe habent: ſm conſequentiā: ut priuationes. due vō minime.

¶ Hic ponit habitudinē itarū enūciationū. Et illa littera multas habet expoſitiones. ſed cā breuitatis ponat vna intētio quā ponit Boetius. Et ſimillā expoſitionem attendit ſimilitudo z diſſimilitudo affirmatiuarū ad negatiuas: ut dicit Ari. ſ. pmiſſarum qtuor: due quidē affirmatiue: quarū vna eſt ſimplex: homo eſt iuſtus: alia infinita: ut homo eſt non iuſtus: ſe habebūt ſm pntiam ad affirmationem z negationem: ita qz ad vnā affirmatiuam ſimplicē ſequitur negatiua infinita: ut ad hāc: homo eſt iuſtus: ſequit homo nō eſt non iuſtus: z ad affirmatiuā infinitam ſequitur negatiua ſimpliciter ut ad iſtam: homo eſt non iuſtus: ſequitur hō non eſt iuſtus. due vō negatiue minime. i. non ſe habēt ita ſicut ad negationes ſequatur affirmatiue: nam ad illā hō non eſt iuſtus nō ſequitur hēc: homo eſt iuſtus per eādē cauſaz. Et nota qz ſimiliter eſt in illis de predicato puato. ſicut in illis de predicato infinito. Nā ſicut ad hāc homo eſt nō iuſtus: ſequit illa: homo nō eſt iuſtus. ſimilr ad hanc: homo eſt iniuſtus: ſequit hō non eſt iuſtus. z ſimiliter ex altera parte.

¶ Dico autē quoniā eſt. aut iuſto adiacēbit aut nō iuſto. Quare etiā negatio. Quatuor g ſūt.

¶ Hic manifeſtat qdādam. ſ. qz in iſtis quatuor enūciationibz non ſolum poteſt poni hoc uerbum eſt: ſed etiam adiacēbit alicui nomini finito uel infinito. hoc ipſe manifeſtat hic: quoniā adiacet nomini finito uel infinito. Dico autem quoniā hoc uerbum eſt: aut adiacēbit iuſto. ut homo eſt iuſtus: aut iniuſto z tūc adiacēbit nomini infinito: ut homo eſt non iuſtus. z ille due ſunt affirmationes. Dicit ergo qz due erūt negationes. z ſic poſtea erunt qtuor enūciationes. due affirmatiue z due negatiue.

¶ Intelligamus vō qd dicitur ex his que ſubſcripta ſunt: eſt iuſtus homo. huius negatio eſt. non eſt iuſtus homo. eſt non iuſtus homo. huius negatio eſt non eſt nō iuſtus homo. eſt enī hoc in loco: z non eſt iuſto. z non iuſto adiacet. hęc igitur quemadmodum in reſolutorijs dictum eſt: ſic ſunt diſpoſita.

¶ Hic manifeſtat qd dictū eſt in quadam deſcriptiōe ſ. in quadam figura. z dicit qz illud qd in ſupradictis dictum eſt: poteſt intelligi infra: ita qz in pmo angulo qui eſt a ſponatur affirmatiua de predicato finito ſ. homo eſt iuſtus. in ſecūdo angulo a latere qui ſit b ſponatur negatiua de predicato finito: ut homo nō eſt iuſtus. in tertio ſub a qui ſit c ſponatur affirmatiua de predicato infinito: ut hō eſt non iuſtus. in qarto ſub b qui ſit d ſponatur negatiua de predicato infinito: ut homo non eſt non iuſtus. Similiter ſub b qui ſit c ſponatur affirmatiua de predicato priuato: ut homo eſt iniuſtus. z ſub c que uocetur ſ ſponatur negatiua de predicato priuato: ut homo non eſt iniuſtus. z dicit qz ſint diſpoſite quemadmodum in reſolutorijs. i. in libro priorum in fine primi ſunt diſpoſite. Et fiat talis figura recte.

A homo eſt iuſtus } B homo non eſt iuſtus
C homo eſt non iuſtus } D homo nō eſt nō iuſtus
E homo non eſt iniuſtus } C homo eſt iniuſtus.

Ecce qz in hac figura ad affirmatiuā ſequuntur ne

Que bñia ſic qñ bñi caſ eſt 2^m adiacens z quando eſt 3^m adiacens

Que te quoniam ad illa de pro negato ea de leg pñt ad pñt p uata.

gatiue z non econuerso. ut ad illam: homo est iustus: sequuntur ille due: homo non est non iustus. z homo non est iniustus: z non econuerso: ita qd ad illam. s. homo est iustus: sequuntur ille due: homo non est non iustus ad hac. z homo non est iniustus: z non econuerso. Similiter ad hac homo est non iustus: sequitur homo non est iustus: z non econuerso. idem est iudicium de priuatiua: qd ad illas de predicato suato: que est affirmatiua homo est iniustus: sequitur illa: homo non est iustus. z non econuerso. z causa est: qd illa homo non est iustus: habet duas causas ueritatis. z iste due que sunt affirmatiue non habent nisi vna causam. cum enim dicitur: homo est non iustus: uel est iniustus semper supponit hominem esse: z ita non hnt nisi vna causam ueritatis: qd non est. z sic non est iustus: uel quia est z in iustitia non inest ei: z sic non est iustus.

Queritur Utrum uerbum infinitum intret enunciationem? Et videtur qd sic. Nam sicut se habet nome infinitum ad uerbum. ita uerbum infinitum ad nomen. sed ex nomine infinito cum uerbo fit enuciatio. ergo ex uerbo infinito: z nomine (ut uidet) poterit enuciatio fieri. ¶ 2° arguitur superius dixit philosophus qd uerbu infinitu est nota eorum que de altero dicuntur. ergo debet poni in enunciatione. ¶ 3° arguitur sic. omnis pars est propter constructionem. finaliter cum res non possit priuari suo sine pars non poterit priuari constructione: z ita cum uerbum infinitu sit pars necessario ingreditur enunciationem. ¶ 4° sic. ars nihil facit frustra sicut natura: ut dicit in primo de celo z mundo. ergo cu uerbu infinitum habeat modos significandi: frustra haberet modos significandi nisi intraret enunciationem. Sed contra philosophus in principio huius secundi docet multiplicare enunciationes penes nome finitum z infinitum. z si uerbum infinitum intraret enunciationem similiter uariaretur enuciatio per uerbum finitum z infinitum. z tamen hoc non docet Aristoteles uariare sic. Quare uidetur qd non intret enuciationem. ¶ Preterea dicit Boetius qd uerbum infinitum in enuciatione est uerbum negatum. ergo uerbum infinitum non ingreditur enunciationem. ¶ Ad hoc dicunt quidam qd uerbum infinitum non ingreditur enunciationem. nam uerbum infinitum negat significatum termini absolute. Et ideo in enuciatione iam negat predicatum a subiecto. z sic esset tunc negatio negans z non infinitas dicunt quidam. sed tamen rationes que probant qd intret concludunt de necessitate. Et ideo dicendum qd uerbum infinitum intrat enunciationem: z non differt a uerbo negato: nec in officio nec uoce: sed tamen in hoc est differentia: quia uerbum infinitum vno actu regitur z vnu significatum habet: sed uerbum negatum non regitur vno actu: nec vnum significatum habet. ¶ Ad argumenta in oppositum dicendum qd philosophus non diuersificat enunciationem per uerbum finitum z infinitum: quia idem habent officium sicut uerbum negatum. z propter hoc non diuersificat enunciationem. ¶ Ad aliud similitur cum dicit: qd uerbum infinitum in enuciatione: z uerbum negatum idem sunt: uerum est quantum ad officium: sed non penitus idem.

Similiter autem se habebunt. z si uniuersalis nominis sit affirmatio. ut omnis est homo iustus. negatio non omnis est homo iustus. Omnis est homo non iustus. Sed non similiter contingit angu-

lares esse ueras.

Superius Dixit philosophus de enunciationibus in quibus subicitur terminus uniuersalis non uniuersaliter sumptus. hic determinat de his enunciationibus in quibus subicitur terminus uniuersalis uniuersaliter. Cum hoc sequitur illa pars in qua determinat de enunciationibus de subiecto infinito. que incipit ibi [Alie autem]. hic sequitur illa pars in qua determinat de enunciationibus in quibus aliud qd hoc uerbum est predicatur que incipit ibi [In his vo]. Cum hoc sequitur illa pars in qua manifestat quedam que poterant esse dubia circa precedentia que incipit ibi [Quoniam vo contraria]. Et sic sunt quatuor partes principales in lectione. quarum prima in duas diuiditur. In prima determinat de illis enunciationibus in quibus subicitur talis terminus uniuersaliter. Secundo comparat istas ad precedentes. Secunda ibi [Sed non similiter]. Illa pars [Alie vo dicuntur]. diuiditur in tres. primo enim ponit diuersitatem enunciationum in quibus aliquid predicatur de subiecto infinito. Secundo ponit numerum earum. tertio comparat eas ad illas de subiecto finito. Secunda ibi [Magis autem plures]. Tertia ibi [hec autem extra illas]. Illa pars [In his vo in quibus est]. habet duas. in prima ponit diuersitatem enunciationum in quibus aliud uerbum qd hoc uerbum est ponitur. secundo remouet dubitationem. Secunda ibi [Non enim dicendum]. Prima indiuisa. sed secunda in duas. primo remouet dubium. secundo probat. Secunda ibi [Manifestum est]. Sequitur illa pars [Quoniam vo contraria]. Et diuiditur in duas. in principalem z incidentalem in qua incidentaliter remouet dubium. Secunda ibi [Transposita vo]. Prima in duas. primo manifestat quoddam qd poterat esse dubium circa enunciationes de subiecto finito. secundo circa illas de subiecto infinito. Secunda ibi [Ille vo que sunt]. Prima in duas. primo facit qd dictus est. secundo remouet dubium: uel potest dici qd comparat uniuersales enunciationes ad singulares. Secunda ibi [Manifestum est aut qm]. Prima in duas. primo qd duo manifestat: que poterat esse dubium circa precedentia. primu circa hoc qd dixit non contingit angulares simul esse ueras. secunda circa hoc qd dixit contingit autem aliquando. Secunda ibi [Sequuntur vo he]. hec est diuisio lectionis. ¶ Ad primam partem sic procedit. Superius uisus est qualiter due oppositiones. i. quatuor enunciationes in terminis uniuersalibus non uniuersaliter. z qualiter consequuntur z opponuntur: modo dicit qd similitur consequuntur z opponuntur enunciationes in quibus subicitur terminus uniuersalis uniuersaliter: z sunt tot z sicut se hnt in figura. sicut indefinite.

- A Ois homo est iustus
- B Ois ho non est non iustus
- C Ois ho est non iustus
- F Ois ho non est iniustus
- E Ois homo est iniustus

Sicut superius ad affirmatiuas sequebatur negatiue ita penitus sicut in opposito se habent.

Contingit autem aliquando. he igitur due opposite sunt. hic comparat has uniuersales ad precedentes dices: qd non contingit angulares simul esse ueras in istis uerbis. sicut in indefinite angulares penitus sicut esse uerent homo est iustus homo non est iustus: z homo non est non iustus: z homo est non iustus. cum subiectu possit stare per diuersas penitus sicut esse uere: sed iste uniuersales: ois homo est iustus: ois homo non est

iustus: non possunt simul esse uere cum sint contrarie. Et hoc significat cum dicitur Decigitur due opposite sunt. sed iterponit quedam ad remotionem dubitationis: quod continet angulares simul esse. s. s. q. se sequitur adinuicem: ut uniuersalis affirmatiua de predicato infinito: et uniuersalis negatiua de predicato finito: possunt simul esse uere: ut ois homo est non iustus: et ois homo non est iustus: et similiter uniuersalis affirmatiua de predicato finito: et uniuersalis negatiua de predicato infinito possunt simul esse uere: ut omnis homo est iustus: ois homo non est non iustus: et sic de similibus.

¶ Alie autem due ad id quod est non homo quasi subiectus aliquid additum: ut est iustus non homo: non est iustus non homo: est non iustus non homo. non est non iustus non homo. Abagis autem plures his non erunt oppositiones: he autem extra illas ipse se erunt ut utentes noie: eo quod non est homo.

¶ Hic ostendit diuersitatem enunciationis: in quibus subiectum est infinitum. Et dicit quod alie enunciationes habent aliquod predicatum: uel nomen positum ex parte predicati: aliquid dico additum ad non homo quasi ad subiectum. Et dicit quasi ad subiectum: quia nomen infinitum non est subiectum enunciationis proprie sumptum. Nam subiectum debet significare aliquam rem determinatam: quod non facit non homo. postea manifestat per exempla: ut homo est iustus: non homo non est iustus: non homo est non iustus non homo non est non iustus. Postea ponit numerum: et dicit quod non erunt plures interrogationes que quatuor. Nam in istis est nomen infinitum: et predicatur hoc uerbum est tertio adiacens. Et diuersificatur solum per affirmationem et negationem: ut non homo est iustus: non homo non est iustus: et per predicatum finitum et infinitum: ut non homo est non iustus: non homo non est non iustus. Et dicit expositio quod pretermisit hoc exemplificare in quibus subicitur nomen infinitum et uniuersaliter: quia eodem modo possunt uariari (sicut dictum est superius) in uniuersalibus de subiecto finito: uel etiam quod inferius declarabit de uniuersalibus de subiecto infinito. s. ibi [Significat autem.] Postea comparat istas ad illas: et dicit quod que sunt de subiecto infinito: sunt extra illas que sunt de subiecto finito. i. non habent oppositionem cum eis: nec consequentiam: sed ille que sunt de subiecto infinito habent inter se oppositionem et consequentiam sicut ille alie.

¶ In his uero in quibus est non conueniunt in eo quod est currere uel ambulare idem facit sic positum: ac si adderet ut currit ois homo: non currit ois homo. Currit ois non homo: non currit ois non homo.

¶ Hic ponit diuersitatem enunciationis: in quibus aliud uerbum que hoc uerbis est predicatur. Et dicit quod similiter uariantur enunciationes penes subiectum finitum et infinitum: in quibus non predicatur hoc uerbum est: sed aliud uerbum loco eius. Et declarat per exempla: Omnis homo currit: omnis non homo currit: omnis non homo non currit. De indefinitis non exemplificat hic. quia statim dabit exempla. Uides quod hic est duplex diuersitas. una per affirmatum et negatum: alia penes subiectum finitum et infinitum. Per predicatum finitum uel infinitum non uariatur: quia idem officium habet uerbis infinitum in enunciatione sicut uerbum negatum.

¶ Non enim dicendum est: non ois homo: sed non negatione ad id: quod est homo: addendum est. Ois enim non uniuersale significat: sed quoniam uniuersaliter.

¶ Hic remouet dubium: quia modo exemplificando non

posuit hanc negationem non huic signo omnis: quia dixit: omnis non homo currit ex hoc alio dubitaret: ideo ipse remouet dicens quod hec negatio non est addenda huic signo omnis: infinitum ad ipsum: sed termino communis: qui est homo. Causa est: quia negatio infinitans non additur nisi termino significanti rem uniuersalem uel particularem: sed omnis non significat uniuersalem rem: sed quoniam uniuersaliter tenetur: ideo non debet addi huic signo omnis negatio.

¶ Preterea dicit Aristoteles in libro de celo et mundo. quod infinito non est addenda infinitatio: sed omnis est infinitum: cum non significet aliquid determinate: ergo non debet sibi preponi negatio.

¶ Preterea si preponeretur negatio signo huic. s. omnis. dicendo: non omnis homo: iam equipolleret contradictorio suo. Quare non preponitur.

¶ Manifestum est autem ex eo quod est: currit homo: non currit homo. Currit non homo: non currit non homo. hec enim ab illis differunt: eo quod non uniuersaliter sunt. Quare ois nullus nihil aliud significant: nisi quoniam uniuersaliter de nomine uel affirmatione: uel negationem. ergo et reliqua eadem oportet opponi.

¶ Hic secundam probat: quod hoc signum omnis significet quoniam uniuersaliter: per talem rationem. Iste homo currit: homo non currit: non homo currit: non homo non currit. differunt ab istis quatuor. omnis homo currit: omnis homo non currit: omnis non homo currit: omnis non homo non currit: quia in istis sumitur uniuersaliter subiectum: in primis non uniuersaliter: sed non ponitur hoc in istis que in illis: nisi hoc signum omnis: ergo hoc signum omnis significat quoniam uniuersaliter. et similiter hoc signum nullus significat quoniam uniuersaliter.

¶ Quoniam uero contraria est negatio ei que est: omne est animal iustum: illa que significat quoniam nullum est animal iustum: hec quidem manifestum est: quoniam nunquam erunt uere: neque simul in eodem. his uero opposite erunt aliquando: ut non ois animal iustum est: et est aliquod animal iustum.

¶ Hic declarat quoddam quod posset dubium esse: circa precedentia. dictum est supra quod non contingit angulares simul esse ueras. Et dicit expositio quod uocat angulares affirmatiuas: ut omnis homo est iustus: omnis homo est non iustus. Et probat sic hec: Omne animal est iustum: nullum animal est iustum: sunt contrarie: ideo non sunt simul uere. Sed sic arguo sic. Cum quo non potest stare unum conuertibile: nec reliquum: sed iste conuertibiles sunt: Omne animal est iustum: et nullum animal est iustum: sed hec ultima non potest stare cum ista. s. omne animal est iustum. ergo nec prima: et sic non contingit illas affirmatiuas esse ueras: sed aliter possumus dicere: quod omnes que erant tibi angulares: angulares dicebantur: et ita non contingit angulares simul esse ueras: ut omne animal est iustum: nullum animal est iustum: cum sint contrarie. sed opposite his. i. due subcontrarie possunt simul bene esse uere: ut quoddam animal est iustum: quoddam animal non est iustum uel non omne animal est iustum: quod idem est.

¶ Sequuntur uero et hec eam quidem: que est: nullus est homo iustus: illa que est: omnis est homo non iustus. illa uero que est: est aliquis iustus homo: opposita: quoniam non omnis homo est non iustus. Necessesse enim est aliquem esse.

¶ Dixit superius quod contingit aliquando angulares esse

ueras simul: et fuit expositum quod est uerum: put se consequitur: ut istas contingit simul esse ueras: omnis homo est iustus: et omnis homo non est iustus: que ualeat tantum sicut nullus homo est iustus: quia iste se consequitur: et probat: supposito quod ad ista: omnis homo est non iustus. sequat nullus homo est iustus: non probat hoc e converso: quod ad hac: nullus homo est iustus. sequat. omnis homo est non iustus: quia si non sequit da oppositum tantum. s. ista: omnis homo est non iustus. hec est opposita huius: non omnis homo est non iustus: sed ad ista: omnis homo est non iustus. sequit: non omnis homo est iustus: et ad ista: non omnis homo est iustus: sequit: aliquis homo est iustus: sed illa non potest stare. cum prima scum ista: nullus homo est iustus: sequit hec: omnis homo est non iustus. et dicitur quodammodo hanc intelligendum cum substantia subiecti.

Manifestum est autem utrum et in singularibus. Si est uerum interrogatus negare: quoniam et affirmare uerum est: ut puta sine socrates sapiens est: non socrates igitur non sapiens est. In uerbis uero non uera est: que similiter dicitur. uera autem negatio est: ut puta sine omnis homo sapiens est: non igitur omnis homo sapiens est. hoc enim falsum est: sed non igitur omnis homo sapiens est: uera est. hec enim opposita est illa uero contraria.

Hic sicut quidam remouet dubium: uel potest dici quod comparat uerba ad singulares. Et dicit quod in singularibus si uerum est interrogatum negare uerum est affirmare: et intellige quod uerum est affirmare de predicato infinito: sed non de predicato finito: ut cum dicitur: est ne socrates sapiens: non modo est uerum. ergo socrates est non sapiens. sed dicit quod in uerbis saltem non est uerum hoc. s. quod si in uerbis sit uerum interrogatum negare: non est uerum affirmare: ut si dicatur: est ne omnis homo sapiens: non propter hoc non est uerum affirmare. omnis homo est non sapiens: imo falsa: quia prima: et ambe sunt in contingenti modo potest esse false: sed tamen negatiua bene est uera. s. non omnis homo est sapiens: quia hec est contradictoria prime. s. istius: omnis homo est sapiens: sed alia. s. omnis homo est non sapiens: erit contradictoria prime. quia. s. interrogabat: est ne omnis homo sapiens est?

Queritur Utrum pronomen possit infinitari? Et uidetur quod non: quia negatio infinitans adueniens alicui termino remouet qualitatem determinatam significatam per illum terminum: sed pronomen non habet aliquod significatum. s. non significat aliquam formam determinatam. ergo non potest infinitari.

In oppositum tamen arguitur: quod pronomen possit infinitari. Nam licet pronomen de se non significet qualitatem determinatam: tamen acquirit qualitatem mediante demonstratione. Quare uidetur quod possit infinitari. Preterea dicit Boetius: quod ostendit: quod est circumscriptione significationis potest fieri in circumscriptione significationis. Unde pronomen est circumscriptione significationis: ergo potest fieri in circumscriptione significationis: et sic potest infinitari. Item queritur Utrum hoc signum omnis: possit infinitari? Et uidetur quod sic. nam omnis cum sit nomen significat substantiam et qualitatem: ergo uidetur quod significatum eius possit infinitari. Ad hoc dicitur quod negatio infinitas potest addi cuilibet termino qui est impositus ab aliqua forma determinata: et si significat rem subiectibilem uel predicabilem. Per primum remoueo pronomen que non sunt imposita (ut dicitur est) ab aliqua determinata forma generis uel speciei: uel individui. Et ideo pronomen non potest addi negatio infinitas. Tamen dicitur quod si accipiat pronomen demonstratione: bene potest infinitari: ut non ego. Unde et pronomen idem significat de significato spale: sicut nomen quod demonstrat. Et ideo dicitur quod tunc potest infinitari.

Ad arguendum in oppositum que probant quod possit infinitari. Ad primum cum dicitur quod pronomen acquirit qualitatem mediante demonstratione. Dicitur quod talem qualitatem non remouet negatio infinitas: sed forma spale. s. significatum spale: relinquendo significatum generale. ut cum dicitur: non homo: hoc non: hic non remouet formam generalem: uel formam nominis: imo est nomen sicut primum erat: sed negat significatum spale. Ad aliud similiter patet solutio: cum dicitur (auctore Boetio) quod ostendit illud etc. Concedo. Alterius quam dicitur quod pronomen est circumscriptione et determinate significationis. Dico quod non: de significato suo: quod habet de uocibus: imo est ualde infinitum. Nam iste potest dici tam homo: uel color: uel asinus: et sic de consimilibus alijs pronominibus. Ad aliud quod postea que rebatur est similiter solutum per precedentia. Nam dicitur est quod negatio negans non addit nisi termino significati rem subiectibilem uel predicabilem: et ideo cum iste dispositio: uel illa signa non significet talem rem subiectibilem: uel predicabilem non est eis addenda negatio infinitas. Ad argumentum patet quoniam dicitur quod hoc signum omnis etc. Dico quod uerum est. Sed talis significatio non infinitas: sed significatum spale habet infinitari. De illo hoc signum omnis: non significat: nisi quomodo uerbum. Et ideo quod aliquid quam rem subiectibilem uel predicabilem non significat: non potest infinitari.

De uero que sunt infinita contrarietates noia et uerba: ut in eo quod non est homo uel non iustus: quasi negationes sine noie et uerbo esse uidebuntur: sed non sunt. Semper enim uel uera esse: uel falsam negationem necesse est. Qui uero dixit non hominibus magis de hominibus: sed etiam minus uerus uel falsus fuit: si non aliquid addatur.

Superius Manifestauit dominus quedam que poterat esse dubia circa enunciations de subiecto finito. hic intendit determinare que dam: que possunt esse dubia circa enunciations de subiecto infinito. Et cum hoc sequitur illa pars: in qua remouet quoddam dubium circa precedentia: que incipit ibi [transposita]. Cum hoc sequitur illa pars: in qua determinat de enunciatione penes aliquid additum: quod tollit unitatem enunciationis: que incipit ibi [Et uero]. et sic sunt tres partes principales in lectione. Prima in duas sicut manifestat duo: que poterat esse dubia circa enunciations de subiecto infinito. Secunda ibi [Significatur autem]. Prima in duas. Primo ponit. secundo probat. Secunda ibi [Semper enim uel ueram]. Illa pars [Significatur autem]. habet duas. nam primo ostendit quod ille enunciations de subiecto infinito non consequuntur ad illas de subiecto finito. Secundo ostendit quod inter se habent tantum. 2° ibi [Illa uero que est]. Sequitur illa pars [Transposita]. et habet tres. Nam primo ponit. 2° declarat. 3° concludit. 2° ibi [Nam si hoc non est]. 3° ibi [Quoniam igitur transpositio]. hec 2° in tres. Nam primo ponit inconueniens: quod sequetur si noia et uerba transposita non idem significarent. 2° declarat illud. 3° concludit illud inconueniens. 2° ibi [Eius uero que est]. 3° ibi [Quare erit]. Illa pars [Et uero]. in qua determinat de enunciatione penes aliquid additum: quod tollit unitatem enunciationis: diuiditur in duas. Primo ostendit quod sit enunciatio plures. Secundo ostendit ex quibus diuisis licet conuictum inferre: et ex quibus non. 2° ibi [Quoniam uero hec quod est]. Prima in duas. nam primo ostendit quod sit enunciatio plures. 2° concludit correlarie quod interrogatio plures: non est interrogatio dialectica. 2° ibi [Si ergo dialectica]. Prima in duas. primo facit quod

sit vnum. Et dicit q ex albo z hoie z ambulāte non sit vnum per essentia. ppter hoc dcludit q si aliquis aliquid affirmer de istis: nō est vna affirmatio: ut hō ambulās: alb⁹ disputat. Sed dicit p̄hus q est uox vna: z dicit expositor. uox vna cōtinuate. plationis: qz cōtinue. p̄fert: sed affirmationes sunt multe. Sicut dicit q si dicant illa de vno: ut sortes est alb⁹: hō music⁹: z ambulans: nō est vna: sed simpliciter plures: z sic similiter de alijs consimilibus.

¶ Si ergo dialectica interrogatio rñsionis est petitio: uel p̄positiois uel alterius ptis p̄dictiois p̄positio vō pars vni⁹ p̄dictiois est: nō erit vna rñsio ad hec: neqz enim vna interrogatio: nec si sit uera. dicitū est aut de his in topicis.

¶ hic cōcludit qdā correlariū: qz fecit mētionē de interrogacione plures. Cōcludit q interrogatio plures non est interrogatio dialectica: z declarat per talem rōnem. Interrogatio dialectica petit vnam rñsionem sibi dari: sed interrogatio plures non habet vnam rñsionē: ergo interrogatio plures non est interrogatio dialectica. Unde dato q illa interrogatio plures: esset uera in utroqz sensu: nō habet vnam rñsionē: neqz est interrogatio dialectica: ut sunt nō Callias: z Themistocles dominat: dato q sint non erit vna. Et dicit q de istis dictus fuit in topicis: z in locis sophistici. i. in elēchis z dicit: Si ergo dialectica interrogatio est petitio rñsionis: uel p̄positiois i. partis affirmatiue uel alterius partis cōtradictiois i. negatiue. z dicit q p̄positio est pars vni⁹ p̄dictiois. i. affirmatiue hui⁹. i. interrogacionis plures nō est vna rñsio: iō non est interrogatio dialectica: ut patuit.

¶ Sicut aut manifestū est: qm̄ nec hoc ipsum quid est dialectica est interrogatio. oportet enī ex datū esse ex interrogatiōe eligere utram uelit p̄dictiois partē enūciare oportet iterrogātes determinare utrū hoc hō sit hoc: an non.

¶ hic cōcludit correlariū z dicit q similiter iterrogatio que querit qd est: nō est interrogatio dialectica: z pbat. Nā ex interrogacione dialectica data pōt rñdens utram uelit partē p̄dictiois enūciare. i. interrogacione dialectica: pōt rñdens eligere utraz partem uelit cōtradictionis ad quā partē oportet rñdere de terminare: cū dicit. Est ne hoc sic uel non sic? Tu potes dare quacūqz partem. i. seu affirmatiuā uel negatiuā: sed in questione que querit qd est: ut qd est hō: nō pōt eligere utraz partē uelit: qz non pōt rñdere sic: uel non sic: sed oportet dicere homo est aīal rōnale. Quare patet q iterrogatio que querit quid est: non est dialectica interrogatio.

Queritur Utrum ad negatiuā de predicato finito sequatur affirmatiua de predicato infinito: ut ad istam: nullus homo est iustus sequat hec: ois hō est non iustus? Et videt q non p̄ Aristotelem in fine primi libri p̄ior: qui vult q ad istam: hō non est lignū albū: non sequit hec: hō est lignum non album. nam ibi vult p̄hus q ista negatiua: nullus hō est iustus: habet duas causas vnitatis vna qz nō est: z sic non est iustus. alia qz est: sed iustitia non inest ei: sed ista: ois homo est non iustus: p̄supponit hoīem esse: z ita ad istam: nullus homo est iustus: nō sequit hec: ois hō est nō iustus: qz esset. p̄cessus a duab⁹ causis vītatis ad vna. **¶** Preterea sicut dicit p̄hs ibi in libro p̄ior. qz ei qd est nō egle subiacet aliqd: qz non est egle: qd est p̄dicatū infinitum: z ita nō iustus ponit aliqd: quare ad illā: nullus homo est iustus: que non ponit subiectū: nō po-

terit sequi ista: ois hō est nō iustus. qz ponit (ut pbatum est) subiectum esse.

In oppositum Est p̄hs sup⁹ qui pbat: ut q ad hāc: nullus hō est iustus: sequeret hec: ois hō est nō iust⁹. qz oppositū p̄ntis nō poterat stare cū ante: qz p̄ma p̄ntia bona. **¶** Preterea tu dicit q ad hāc: nullus hō est iustus: nō sequit hec: ois hō est nō iustus: nisi qz illa uel tima p̄supponit subiectū esse: s; nō requit ad hoc q illa sit uera: ois hō est non iustus. pbat: qz sup⁹ dicit p̄hs caplo de vbo. Uerbu infinitū pōt dici de eo qd est: z de eo qd nō est. z sicut nomē infinitū: ergo non iustus poterit dici de eo qd est: z de eo qd non est. Quare poterit dici: hō est nō iustus: dato q non sit. Et ita patet q sequat: nullus hō est iust⁹: ergo ois hō est nō iustus. z eōuerso. **¶** Ad hoc dicēdū q licet ad affirmatiuā de p̄dicato infinito seqt negatiua de p̄dicato finito: ita eōuerso: ut sicut ad illam: ois hō est nō iust⁹: sequit: nullus hō est iust⁹: ita ad hāc nullus hō est iustus: sequit ois hō est nō iustus. Nāz sicut illa: nullus hō est iustus. habet duas cās vītatis ita z hec sicut: ois hō est nō iust⁹: qz illa: nullus hō est iust⁹: pōt eē uera si nullus hō sit: uel si sit: iustitia nō ibereat sibi: ita z hec: ois hō est nō iust⁹: pōt eē uera dato q hō nō sit. nā (ut vssum fuit) nomē finitū pōt dici de eo qd est: z de eo qd nō est: qz (ut dicit Boetius) qn̄ est p̄dicatū tertiu adiacēs: nō ponit rē eē: sed p̄dicat qd est in alio: ergo illa in qua p̄dicat est tertiu adiacēs: nō ponit rē eē: dicēdo ois hō est nō iustus: z ita patet q illa eēt uera: ois hō est nō iust⁹: dato q hō nō sit. Et iō dicebat ppter altd q ad istā: nullus hō est iust⁹: nō sequeret: ois hō est nō iust⁹: nisi qz uel tima ponebat hoīem: sed planū est q nō ponit: ergo bñ pōt seq ad illā. **¶** Ad arg⁹ dicēdū. Ad primū cū dicit Aris. zc. Dicēdū q ipse intelligit de p̄dicato e cōposita: ut ad istā: lignū nō ē hō alb⁹: nō sequit ergo lignū est hō nō alb⁹: qz est p̄dicatio cōposita: totum hō alb⁹: s; hic loqmur de p̄dicatio simpliciter: z iō sic ista: nullus hō ē iust⁹: hēt duas cās vītatis: ita z hec: ois hō est nō iust⁹. **¶** Ad aliud cū dicit q ei qd nō est egle. Dicēdū q sicut intelligit de p̄dicatio e cōposita q ei subiacet aliqd: ut istud corp⁹ qd est nō egle. uel li nea nō eglis: z ita illa [ra] due vō mīme.] exponebat s. q ad affirmatiuas sequebant negatiue: z nō eōuerso. mō p̄ q eōuerso tenet in vna. s. q ad neg⁹ de p̄dicato finito sequit affirmatiua de p̄dicato infinito: z p̄ hoc expositor exponit illā [ra] due vō mīme. s. q ad affirmatiuā nō seqt affirmatiua: nec ad negatiuā negatiua: ut ad hāc: hō est iust⁹: nō seqt hec: hō est nō iust⁹: neqz ad hāc: hō nō est iust⁹: non seqt hō nō est nō iust⁹. **¶** Dē in [ra]: q noia z vba trāspōsita idē significāt. Cōtra: si dicat: nō ois hō currit: z ois hō currit: nō idē significāt. ergo. **¶** Ad hoc statū dē: q qn̄ ipse dicit: noia z vba trāspōsita idem significāt: loqtur p̄hs de noie z uerbo: z tu obicis de syntagoreumatib⁹. qre nō ualet. **¶** S; ulter⁹ obicis. Nam si dicatur: Oium oppositorū eadē est disciplina: hec est uera. Sed si dicat: eadē est disciplina oium oppositorum est falsa s; quosdā: qz significatur q aliqua particularis disciplina sit omnium oppositorum: quod falsum est: sed in predicato stat pro disciplina in cōmuni. quare est uera. Similiter hec est uera: cuiuslibet hominis asin⁹ currit (ut dicit quidā.) **¶** Ad hoc dicēdū q quedā sunt dictiones: que de terminant sibi situm in oratiōe: ut adiectiua post sua substantiua: z uerbū ex parte p̄dicati: z in talib⁹ in-

Interrogatio qua querit qd est: nō est dialectica.

telligit phus: q' transposita significat idem: ut est albus homo: homo albus. currit homo: homo currit: sed disciplina pot' poni a parte subiecti: z mediante uerbo a parte predicati: ideo non oportet q' idem si significet. Eadem enim est disciplina: oppositu' oppositorum: sicut oium oppositoru' eadez est disciplina, z utraqz est uera. Na' tam. put in subiecto stat pro aliqua disciplina particulari: sicut in predicato: sed ideterminate stat pro particularibus. Similiter est de illa: cuiuslibet hominis alius currit: z alius cuiuslibet hois currit: idem significant: z hoc est qd dicit.

Uonia' vo hec qd' pdicant' coposita ut vnu' sit o' pdicamentu' eoz que extra pdicant': alia vo no' que d'ia est:

Superius

Dixerat phs que cet enuciatio plures. hic incidet aliter docet ex qb' diuisis licet inferre p'unctu': z ex qb' p'unctis diuisa: z ex qb' no'. Et diuidit in duo. p' ponit ex qb' diuisis licet inferre co'iuncta. 2° ex qb' p'unctis diuisa. 2° ibi [ueru' est aut.] p' in duas. p' mouet qone. 2° p' tractat ea. 2° ibi [Si eni' qm' alterutru'.] p' in duas. p' mouet qone. 2° declarat ea. 2° ibi [de homine.] Sequit' illa ps [Si eni' qm' alterutru'.] z het duas. q' p' mouet qone seu p' tractat: ducedo ad icoueniencia: si ex aligb' diuisis inferat p'unctum. 2° dat arte ex qb' no'. 2° ibi [Quoadmodu' aut.] p'ia in duas p' ostedit incoueniencia sequi si ex oib' diuisis licet at inferre p'unctum. 2° p'cludit illa incoueniencia. 2° ibi [Om' ergo.] p'ia i' duas. Na' p' docet ducere ad nugationem p' explicitam. 2° implicita. 2° ibi [Ampli' si socrates.] Illa ps [quoadmodu'.] diuidit in duas. p' p'ponit. 2° p'fert. 2° ibi [Eoz igit.] hec 2° in duas fm q' ponit duas p'imas: ex qb' diuisis no' licet inferre p'unctum. 2° ibi [An: pli'.] p' i' duas. p' facit qd' dictus est. 2° remouet dubiu'. 2° ibi [Nec si albu'.] z equit' illa pars [ueru' est aut.] z habet duas. na' p' ostedit q' ex qbusda' p'unctis licet inferre diuisis: z ex qbusda' no'. 2° p'cludit ex qb' sic z ex qb' no'. 2° ibi [Quare in q' t' u' qz.] p'ia in duas. p' ponit q' ex qbusda' p'unctis licet inferre diuisa. 2° ponit ex qb' no' p' duas regulas. 2° ibi [Q' autem no' in est.] hec est diuisio lectionis. Ad p'ima' parte sic p'cedit: z mouet tale qone: q' pdicant' coposita: ut cu' o' pdicatu' eoz que extra pdicant' sit vnu'. Alia vo no': que est d'ia: hoc est dictu': ex qbusda' diuisis licet inferre co'iunctum: z ex qbusdam non. que est differentia?

De homine enim uerū est dicere z extra aial z extra bipes: z extra bipes animal: z hec ut vnum z hoiem: z album: z hec vnu'. Sed no' si cytharedus est: z bonus cytharedus bonus.

Hic phs declarat q' ex qbusda' diuisis licet inferre p'uncta. Et dicit q' de hoie ueruz est dice' extra. i. diuisim: q' sit aial: z extra. i. diuisim q' est bipes: z sicut p'unctim qd' est aial bipes. sicut uerū est dicere q' fortes sit ho' diuisim: z q' for. sit alb': z p'unctim q' sit ho' albus: sed non si est cytharedus z est bon': ppter hoc no' sequit' co'iunctum: ergo for. est cytharedus bon'.

Si enim quonia' alterutru' d' z utruqz dice' multa incoueniencia erūt. De homine eni' z hominem uerum est dicere z albus. quare omne rursus z si album ipius z omne: quare erit homo albus z albus: z hoc in infinitum: z rursus: musicus albus: ambulans: z hec eadez frequenter implicita.

Hic p' tractat qone sua' ducedo ad icoueniens. Si ex aligb' diuisis licet inferre p'uncta. Et dicit q' multa in-

co'uenientia sequunt': si alterutru' dicat' diuis' m: z posita utruqz p'unctim. na' de hoie est uerū dice' q' est ho' ut est: for. est alb': z p'unctim possum' dicere q' est ho' alb': si tuc ex qbuslibet diuisis vniul' inferat' p'unctu' ut si dicat' diuisim: Socrates est ho': uel for. est alb': tuc sequitur si fortes est ho' alb': z est ho': inferre q' for. z si fortes est ho' alb': z est alb' licebit inferre q' for. z ho' alb': alb': z sic p'tingit. pcedere in infinitu': qd' est incoueniens. Sicut de aliquo ut de sorte uerū est simul dicere: q' est alb': music': ambulans: z diuisis accepta q' est albus: uel q' est musicus: z si ex qbuslibet diuisis liceat inferre p'unctu': erūt eade' frequenter implicita in copositis: z ita erit dicere q' est alb': alb': musicus music': z sic in infinitu' qd' est icoueniens. na' est ibi nugatio: ut pz: qz a p'cessu i' infinitu' no' excludit nugatio.

Amplius si socrates est socrates est: z homo: z socrates. Socrates homo. z si homo z bipes erit homo bipes.

Hic docet ducere ad nugatione' iplicita: si ex oibus diuisis liceat inferre p'unctu'. Na' uerū est dice' diuisim q' socrates est ho': z diuisim q' est bipes: z sic cum in homine includat' bipes: sensus erit homo bipes bipes: z sic est nugatio implicita.

Am' ergo si q' simplr ponat co'plexiones fieri p'ima icoueniencia p'tingit dice' manifestu' est.

Concludit q' si aliq' ponat co'plexiones fieri: supple simplr. i. q' ex oib' diuisis liceat inferre p'unctu': man' festu' est q' multa incoueniencia sequuntur ex hoc.

Quoadmodu' aut' ponedu' est: nunc dicemus. eorum igit' que pdicant': z de qbus pdicatur quecuqz fm accidēs dicunt: uel de eodem: uel alterum de altero: hec no' erūt vnum: ut homo albus est z musicus: sed non idem est musicus z albus. accidētia enim sunt utraqz eide'. Itac si album musicu' uerum est dicere: tamen non erit album musicu' vnu' aliquid. fm accidens enim musicum albus dicit'. quare no' erit albu' musicum aliqd' vnum. Quocirca nec cytharedus bonus simpliciter: sed animal bipes non sunt enim fm accidens.

Hic dat arte ex qb' diuisis licet inferre p'unctu': z ex qb' no'. p'imo dat intentione' z dicit q' nunc dicemus quoadmodu' sit ponedu': z ponit duas regulas ex qbus diuisis no' licet inferre p'unctu': relinquedo q' in oib' alijs pot'. p'ima regula est talis: q' qn' aliq' duo pdicant' accidentalr' de aliquo: ex illis diuisis non licet inferre predicatu' p'unctu': ut fortes est music': z albus: ergo est music' alb': sed bn' sequeret: ergo musicu' est albu'. Et dic' remouedo dubiu': qz l' albu' z musicu' sunt in eode': no' est uerū inferre p'unctu': qz fm accidēs pdicant' illa duo. s. albu': z musicu': z sic de alijs, sic neqz est uez dicere: z si fortes est cytharedus: z est bon': q' sit cytharedus bonus p'unctim.

Amplius nec quecuqz insunt in altero. quare neqz albus frequenter homo neqz ho' aial est: uel bipes. Insunt eniz in hoie animal z bipes

Hic ponit alia' regula: z dicit q' si aliq' duo pdicant' de aliquo: si in vno illoz pdicatoru' alteru' includat'. i. intelligat: ex talib' diuisis no' licet inferre co'iuncta: ut fortes est ho': z est aial: no' licet inferre: ergo est ho' aial: qz in hoie intelligit' aial. Sicut simul licet inferre: fortes est ho': z est alb': q' est ho' alb': sed ulterio' non licebit inferre ho' alb' alb': qz est ho' alb'. na' in hoc q' est ho' alb': ibi intelligit' albu': z ppter hoc dicit nec album frequenter dicit. Sicut no' licet inferre: si fortes est homo: z est bipes: q' sit homo bipes.

Nugatio claudis i' p'cessu q' est ad in' nra.

Ex q' b' diuisio inferant' p'uncta.

p'ia regula.

Secunda regula.

a. l. Si enim qm' utruqzve nu' ee' opz sit utruqz multa in co'uenie' na' erūt.

Uerum est autem dicere de aliquo et simplici ter ut quedam hominem; aut aliquem album hominem hominem album hominem.

Ad ex q' b' p' dicitur inferant in diuisa,

Hic intendit ostendere ex quibus coniunctis liceat inferre diuisa: et ex quibus non. Et primo declarat quod ex quibusdam coniunctis liceat inferre predicata diuisa: et dicit quod uerum est aliquem hominem album dicere: et hominem diuisim: et album diuisim.

Non autem semper sed quando in adiecto quidem aliquid oppositorum inest: quod consequitur contradictio. non uerum est: sed falsum: ut hominem mortuum: hominem dicere. Quando autem non inest: uerum est: uel etiam quando inest semper non uerum est. Quando uero non inest: non semper uerum est. Ut homerus est aliquid ut poeta: ne ergo est an non. sicut accidens eius esse de homerico predicatur (quoniam enim est poeta) sed non sicut se predicat de homerico ipsum est.

Quid sit oppositio in adiecto

Hic ponit duas regulas ex quibus coniunctis non licet inferre predicata diuisa. Et prima est talis. quod quando aliqua duo coniunctim de aliquo predicantur: et si alterum inferatur sequitur oppositum in adiecto. id est contradictio in terminis: uel in illo opposito: tunc talia coniuncta non licet inferre diuisim: ut si dicatur est homo mortuus: ergo est homo: hic enim sequitur contradictio nam homo mortuus includit in se non uiuum. homo autem includit in se uiuum: et ita sequitur contradictio in adiecto. Propter hoc dicit quod quando talis oppositio non inest: uerum est quod tunc sequitur diuisim. Sicut sic. id est aliquando: et quando inest talis oppositio semper est falsum quod inferatur diuisa: sed similiter dicit quod quando talis oppositio non inest: non est semper uerum quod ex coniunctis inferantur diuisa. Et ideo ponit aliam regulam: quod quando aliqua predicantur de aliquo subiecto sicut accidens: sic ex illis coniunctis non licet inferre diuisa: ut dicendo: homerus est aliquid: ut poeta: non sequitur ergo homerus est: quia predicatur esse de homerico sicut accidens: uel per accidens: quia sicut poetam: que est sua scientia: et non per se.

Quare in quatuordecimque predicatis neque contrarietas inest si definitiones pro nominibus reddantur: et sicut se predicentur et non sicut accidens: et in his aliquid et simpliciter uerum erit dicere. Quod autem non est: quoniam opinabile est: non est uerum dicere esse aliquid ens. Opinio enim eius est: non quoniam est: sed quoniam non est.

Hic ex predictis concludit ex quibus coniunctis liceat inferre diuisa. Et dicit quod in quatuordecimque predicamentis in omnibus predicatis: in quibus non est aliqua oppositio: et cum hoc ista talia predicentur per se: et non sicut accidens: sequitur diuisim: et hoc patet quoniam definitiones reddunt pro nominibus: ut homo est animal rationale mortale: licet inferre: ergo homo est animal: ergo homo est rationalis. Et propter hoc dixit definitiones pro nominibus reddant: ibi patebit qualiter ex diuisis licet inferre coniuncta: ut patet in ista definitione homo est animal. Consequenter remouet dubium: aliquis crederet quod hoc sequatur est opinabile: ergo est: quoniam de chimera que non est in rerum natura: uerum est dicere: est opinabile: et tamen non est. hoc remouet dicens: quod illud quod est opinabile: non est uerum quod sit aliquid: quia opinatio non est illius rei que est.

Queritur Utrum hec oratio sit plures: homo albus: et uidetur quod sit plures. Ne illa est plures: in qua enunciantur plura de uno: uel unum de pluri-

bus: sed in ista. homo albus currit: subiunguntur plura: ex quibus pluribus non fit unum: ergo est plures. Nam superius dixit philosophus quod ex homine et albo et ambulante non fit unum per essentiam: et ideo non est una enunciatio.

In oppositum Illa enunciatio dicitur esse una: que est signum unius intellectus componentis: sed illa est huiusmodi: ergo est una. Secundo patet sic: propositio plures non est sillogizabilis. quia non est propositio. nam quod non est propositio una: non est propositio: sed illa est sillogizabilis: ut omnis homo albus currit: sortes est homo albus: ergo sortes currit. Preterea illa est una propositio que habet unam negationem: ut superius patuit: sed hec habet unam negationem. sicut homo non est albus: ergo est una. Ad hanc questionem breuiter est dicendum quod hec est plures: homo albus currit. Nam superius dixit philosophus quod illa enunciatio est plures: in qua plura subiunguntur uel predicantur. Sed cum dicitur: homo albus currit: hic subiunguntur plura ex quibus non fit unum per essentiam: quia ex subiecto et accidente non fit unum. Ad argumenta in oppositum. Ad primum curz dicitur: quod illa enunciatio est una etc. Cedo: sed quoniam tu dicis in minori quod hec est huiusmodi. Nego. Nam intellectus cum sit simplex una compositione non potest attribuere predicatum huic quod est homo: et huic quod est albus. Ad aliud cum dicitur propositio plures non est sillogizabilis: sed illa est sillogizabilis. Dico quod propositio plures si uera sit: utroque sensu bene potest esse sillogizabilis. Alij uero dicunt quod uerum est quod propositio plures non est sillogizabilis si sit multiplex: ut canis currit. Et uide quod multiplex dicitur quando plura sub uno signo inportantur: ut homo albus currit: sed sunt plures: tamen non est multiplex. Quare est sillogizabilis. Ad aliud cum dicitur quod illa que habet unam negationem est una enunciatio. Cedo. Sed cum tu dicis: istius homo albus currit: est una negatio. Dico quod non. nam sicut intellectus una attributione non potest attribuere predicatum huic: quod dico homo albus: ita una negatione non potest negare ab utroque homo et albus.

Quomodo propositio plures sillogizabilis.

Queritur Utrum hec enunciatio: omnis homo currit sit plures: uel plures: Et uidetur quod sit plures. Nam illa est plures: in qua unum dicitur de pluribus: uel plura de uno. sed cum dicitur omnis homo currit: ibi dicitur unum de pluribus. Quare uidetur quod sit plures. Preterea dixit superius philosophus quod si imponatur tunica homini et equo: et dicatur: tunica est alba: nihil est dictum quod homo est albus: et equus est albus: sed iste sunt plures: ut dixit philosophus superius. Quare et illa tunica est alba. Similiter si dicatur: omnis homo currit: nihil aliud est dictum quod sortes currit: et plato currit: et sic de alijs consimilibus: sed iste sunt plures: ergo et illa est plures: omnis homo currit.

In oppositum Arguitur: Illa est una: homo currit: ergo curz per additionem signi non possit fieri plures: illa erit una. omnis homo currit. Preterea illa est sillogizabilis. Quare uidetur quod sit una. Sed quod sit sillogizabilis: satis patet de se. Dicendum quod hec: omnis homo currit est una. Nam ostendit philosophus superius quod pluralitas suppositorum non tollit unitatem enunciationis quando docet quod unitas est affirmatio que significat unum de uno: siue unum saliter: siue non. Nam cum dico: omnis homo currit: non subiunguntur plura: sed plura unum sunt: quia homo non significat sortem nec platonem: quia si sic: tunc esset homo plures:

Plura in oppositum: ne tollit unitatem enunciationis.

sed homo ibi ponit ad significandum unum. Et illud unum potest esse in sorte et platone et accidit sibi quod sit in sorte et platone. Et ita dico quod illa est una: omnis homo currit. Ad argumenta rideo. Ad primum cum dicitur ibi subiiciunt plura. Dico quod non subiiciuntur plura: ut plura: sed ut unum faciunt. Ad alio cum dicitur: quod si imponat tunica homini et equo: et dicat tunica est alba: nil aliud est dictum: quod homo est albus et equus est albus: et ideo sicut iste sunt plures homo est albus: et equus est albus: ita et hec tunica est alba, et similiter cum dico omnis homo currit nil aliud sit dictum quod sortes currit et plato currit: et iste sunt plures. ergo et hec est plures omnis homo currit. Dico quod non est simile nam tunica dicitur quod imponit ad illa duo. scilicet ad hominem et ad equum: sed homo non est impositum ad significandum sortem nec platone: sed unum tantum significat: et illud unum est in pluribus ut visus est.

Item de determinatis aspiciendus est quemadmodum sese habent negationes et affirmationes ad se invicem de. scilicet que sunt de possibili esse et non possibili et de contingenti et non contingenti. et de impossibili et necessario: habent hec enim aliquas dubitationes.

Superius dixit philosophus de enunciatione penes aliquid additum ad terminos. hic intendit determinare de enunciatione penes aliquid additum ad compositionem: hoc est dictum superius de terminavit philosophus de enunciationibus de inesse: hic de terminat de enunciationibus de modo. Et habet duo. primo determinat oppositionem istarum propositionum modalium. 2º ponit consequentiam seu equipollentiam 2º in fine lectionis ibi sequente voce. Prima in duas. primo continuando se ad precedentia dat intentionem suam et causam intentionis. 2º prosequitur ibi nam si eorum. Prima in duo. primo dat intentionem suam. 2º causam intentionis ibi habent enim. Illa pars nam si eorum. habet duas. primo movet quadam dubitationem nempe utrum in propositionibus modalibus debeat accipi contradictio per negationem positam ad verbum. vel ad modum. 2º solvit illam dubitationem. 2º ibi sicut enim. Prima in duas. primo enim arguit ad partem falsam per unam rationem. 2º ad veram per duas rationes. i. primo probat quod in modalibus debeat accipi contradictio per negationem propositam ad verbum. 2º probat per duas rationes quod debet accipi per negationem propositam ad modum. 2º ibi videtur autem. Prima in duas. nam primo intendit unam rationem: cuius primo ponit minorem cum sua declaratione. 2º ponit conclusionem innuendo minorem. 2º ibi quod re si hoc modo. Prima in duas. primo declarat minorem in illis in quibus hoc verbum est: ponitur 2º adiacens. 2º in quibus aliud verbum. 2º ibi quod si hoc modo. Prima in duas. primo declarat minores in illis in quibus hoc verbum est ponit 2º adiacens. 2º in quibus ponit 3º adiacens. 2º ibi et eius que est. Illa pars videtur autem. in duas sunt duas rationes per quas probat quod contradictoria in modalibus: sunt accipienda per negationem propositam ad modum et non ad verbum. 2º ibi contingit enim. Prima in tres. primo enim ponit minorem cum sua declaratione. 2º ponit maiorem. 3º conclusionem. 2º ibi et voce. 3º ibi non igitur illa pars contingit. habet duas. primo enim ponit rationem. 2º concludit. 2º ibi est ergo. Illa pars sunt habet duas. Nam primo determinationem sue questionis declarat. 2º concludit illas determinacionem

tionem univocaliter. 2º ibi univocaliter quemadmodum. Prima in duas. primo ponit determinationem sue questionis. 2º declarat per exempla. 2º ibi eius voce que est. Hec est divisio lectionis. Ad primam partem sic procedit. primo continuando se ad precedentia dat intentionem suam: et dicit quod determinatis his. i. propositionibus de inesse: perspicuum est qualiter se habent affirmationes et negationes. i. contradictiones in istis modalibus: possibile est esse: non possibile est esse contingens est esse: et non contingens est esse: similiter de impossibili et necesse. Et dat causam intenti: quoniam aliquas dubitationes habent ille modales et de dubium habemus hic in hac arte determinandum. Nam si eorum que complectuntur: ille sibi invicem oppositae sunt: contradictiones: quecumque sunt esse vel non esse disponuntur ut ei que est: esse hominem: negatio est ea que non est: esse hominem. non ea que est esse non hominem: et eius que est esse album hominem: negatio est ea que est non esse album hominem: sed non ea que est esse non album hominem. Si enim de omnibus aut dictio aut negatio vera est lignum erit verum dicere esse non album hodie. Hic prosequitur et arguit quod in modalibus debeat accipi contradictoria per negationem propositam verbo. Et intendit talem rationem: sicut se habet contradictio in propositionibus de inesse: ita in omnibus aliis propositionibus: sed in istis de inesse accipitur contradictio per negationem propositam verbo: ergo similiter in modalibus: et sic contradictoria illi possibile est esse: est hec possibile est non esse: et non ista non possibile est esse. in hac ratione sic procedit: quia primo ponit minorem: et declarat eam. 2º conclusionem innuendo maiorem. 2º ibi quare si hoc modo. Primo ponit minorem. et dicit quod iste contradictiones eorum que complectuntur. i. componuntur in propositiones de inesse sunt oppositae sibi invicem que sunt esse. i. verbum affirmativum: vel non esse: id est verbum negativum: et statim declarat istam minorem. scilicet quod accipitur in illis de inesse contradictio negatione proposita verbo. Et primo in ista in qua predicatur hoc verbum est 2º adiacens: et dicit quod negatio istius esse hominem: hec est non esse hominem negatione proposita verbo: et non hec esse non hominem. postea declarat hoc: ubi hoc verbum est est tertium adiacens: ibi et ei que est album hominem. Et dicit quod negatio huius esse album hominem: et est hec non esse album hominem. et hoc esse non album hominem. Et statim probat hoc et dicit: si enim de omnibus ubi vult hoc probare: quod istius homo est albus sit negatio illa homo non est albus et non illa homo est non albus: et hoc tali ratione. De quolibet affirmatio vel negatio vera est: id est semper altera contradictoria potest dici de quolibet: nunc aut falsum est dicere lignum est homo albus: ergo esset verum diceret lignum est homo non albus: sed hoc est falsum. ergo ista non est contradictoria istius. Quare patet quod hec: homo est non albus: non est negatio illius: homo est albus: sed ista: homo non est albus. postea declarat in aliis in quibus. scilicet hoc verbum est: non predicatur ibi.

¶ Quod si hoc modo: et in quantis quod esse non additur: idem faciet quod pro esse dicitur. ut ei que est ambulat homo. negatio non est: ea que est ambulat non homo: sed que est. non ambulat homo. nihil enim differt dicere hominem ambulare: vel hominem ambulante esse. Quare

In pro-
nib' de in
esse p' d' r
cto sumi
tur p' ne-
gatione ver-
bo p' p' p' r
tam.

Lib. II.

re si hoc modo in omnibus: et eius que est possibile esse: negatio est possibile non esse: non ea que est: non possibile esse.

¶ Et dicit q̄ in quibuscūq; enūciationibus hoc uerbū est: non predicat idem est uel facit: ut puta in quibus ponit uerbum adiectiuū: quod uerbuz adiectiuū ponit loco illius. s. esse. i. illud uerbū quod accipit pro illo: ut exēpli gratia huius: homo ambulat. est negatio: ista: homo non ambulat. et non ista: non homo ambulat. Postea innuit minorē cum cōclusionē principalis rōnis: et dicit quare si hoc modo est in omnib; alijs enūciationibus sicut in istis de inesse. i. q̄ negatio debeat ferri ad uerbum eē in illis de modo: negatio debet ferri ad uerbū. Nam huius possibile est eē negatio est hec: possibile est non esse: et non hec: non possibile est non esse.

¶ Uidetur autē idem posse et esse. et nō esse. Omne enim quod est: possibile diuidi uel ambulare: et non ambulare: et non diuidi possibile est. Ratio autē est: quoniam omne quod possibile est sic non semp̄ in actu est. quare inerit etiam negatio: pot̄ igitur et non ambulare: q̄ est ambulabile: et non uideri: q̄ est uisibile. at uō in possibile est de eodē oppositas esse ueras cōtradictiones: non igit̄ eius que est possibile est esse negatio est: possibile est nō esse.

¶ Hic arguit ad partē ueram per duas rōnes. s. q̄ cōtradictoria huius: possibile est esse: non sit hec: possibile est non esse: et hoc per talem rōnem. Impossibile est duas cōtradictorias simul. s. ueras: sed iste due sunt simul uere. s. possibile est esse et possibile est non esse. nam illud q̄ est possibile esse: est possibile non esse: ut possibile est aliquādo ambulare: et similiter non ambulare: et sicut possibile est aliquid diuidi: et sic similiter non diuidi est possibile.

¶ Contingit enim ex his: aut idem ipsum dicere et negare simul de eodem: aut non s̄m esse mel nō esse que apponunt fieri affirmationes et negationes. Si ergo illud impossibile est: hoc erit magis eligēdum. Est igit̄ negatio: eius que est possibile esse: ea que est nō possibile esse: sed nō ea que est possibile non esse: eadez quoq; ratio est et in eo q̄ est contingēs esse: tenum eius negatio est non contingēs esse: et in alijs quoq; simili modout in necessario et impossibili.

¶ Hic declarat per aliam rōnem q̄ cōtradictoria huius. s. possibile est esse: non sit hec: possibile est nō esse. Et dicit q̄ contingit unum de duobus facere uel affirmare et negare de eodem. i. q̄ due cōtradictorie sunt simul uere: uel q̄ non accipiunt affirmationes et negationes. i. cōtradictorie s̄m esse: uel per negationem p̄positam ad uerbum: sed impossibilis est q̄ due cōtradictorie uerificent de eodem: ergo oportet dicere q̄ sumant cōtradictoria in his p̄positionibus modalibus per negationē p̄positam modo et uerbo: ita q̄ cōtradictoria huius: possibile est esse: sit hec: non possibile est esse. et non ista: possibile est nō esse: et similiter huius: contingēs est esse: et cōtradictoria sua est hec non contingēs est esse: et non hec: contingēs est non esse: et hoc cōcludit ipse in illa parte [est ergo.]

¶ Sunt enim quēadmodum in illis esse: et non esse appositiones subiecta uō res: hoc quidem album: illud uō homo. Eodem quoq; mō hoc loco esse quidem et non esse: ut subiectū sit: contingere uō et posse appositiones determinātes (quēadmodum in illis esse et non esse) uerita-

tem uel falsitate: similiter he in eo q̄ est esse possibile et esse non possibile. Eius uō que est possibile est non esse: negatio est: non ea que est non possibile est esse: sed ea que est: non possibile est non esse: et eius que est: possibile est eē: non ea que est: possibile est nō esse: sed ea que est: non possibile est esse: quare et sequi sese inuicem uidebunt: possibile est esse: et possibile est nō esse idem enim possibile est esse: et non esse. Nō enī cōtradictiones sibi inuicē sunt huiusmodi: possibile est esse: et possibile est non esse: sed possibile est esse: et nō possibile est esse: nunq̄ simul in eodem uere sunt: oppo nunq̄ enim. At uō possibile est non esse: et non possibile est nō esse: nunq̄ simul sunt. Similiter autem et eius que est necessarium esse: negatio non ea est necessarium non esse: sed ea que est nō necessarium esse: eius uō que est necessarium nō esse: ea que est nō necessarium nō esse: et eius que est impossibile est esse: non ea que est impossibile non esse: sed nō impossibile est esse: et nō impossibile est esse: uō que est impossibile nō esse: ea que est nō impossibile est non esse.

¶ Hic concludit determinationē dubitationis: et interdicat talem rōnem. Sicut in p̄positionibus de inesse et uba sunt predicata: res autem suba: ita in p̄positionibus modalibus uerba sunt suba: modi autem sunt predicata seu determinationes predicati: sed in illis de inesse ad habēdam cōtradictoriam addit negatio ipsi uerbo. ergo in modalibus ad habēdam cōtradictoriam addit negatio ipsi modo. Et ex hac rōne apparet solutio argumētū in cōtrarium facti: ut quēadmodū in illis de inesse sunt: eodem modo in illis de modo. rationem aliam ponit in littera. Postea declarat hoc per exempla: ut negatio huius possibile est non esse. est hec non possibile est nō esse: addēdo negationem modo. Et dicit postea q̄ iste due possibile est esse: et possibile est non esse: in quibus negatio est p̄posita uerbo: non sunt cōtradictorie: immo bene cōsequerentur se iste due: sed negatio huius possibile est esse: est nō possibile est esse: q̄ nunq̄ iste crunt simul uere. possibile est non esse: et nō possibile est non esse: sunt etiam cōtradictorie et nunq̄ erunt simul uere. Declarat hoc etiam in alijs: q̄ negatio huius: necesse est eē: nō est hec: necesse est non esse: sed hec: nō necesse est nō esse: q̄ per negationem p̄positam modo. Similiter huius: impossibile est esse: eius negatio non est hec: impossibile est non esse: sed ista: non impossibile est eē: et huius similiter impossibile est nō eē: negatio eius est hec: nō impossibile est non esse.

¶ Uniuersaliter uō quēadmodū dictum est: eē q̄dem et nō esse: oportet ponere quēadmodum subiecta: negationē uō et affirmationem hec factē ad esse et nō ad esse disponere: et has putare oportet esse oppositas dictiones et negationes: possibile et nō possibile: contingēs et non contingēs. Impossibile nō impossibile: necessarium non necessarium: uerum non uerum.

¶ Hic p̄hus epilogat seu concludit determinationes sue dubitationis dicens: q̄ uniuersaliter esse et nō esse i. uerbum affirmatiuum et negatiuum oportet ponere subiecta in p̄positionibus de modo: et negationē et affirmationem addere ad unum terminum. scilicet ad modum. Et dicit q̄ oportet has opinari oppositas dictiones: id est affirmationes et negationes ut possibile est esse: non possibile est esse: et sic de cōsimilibus p̄positionibus modalibus.

¶ Contradictio in modalibus uerborum per negationem non p̄positam.

Queritur Utrum hec sit vna. fortes z plato currunt uel plures? Et videt q sit vna. nam lz plura subiciuntur tñ ut vnum attribuit predicato: quare videt q sit vna. ¶ Preterea illa p. ut accipit copulata de copulato subiecto cathgorica est. ergo videtur q sit vna. ¶ Preterea ipsa sillogi sabilis est: quare videtur q sit vna z non plures.

In oppositū tamen arguitur per diffinitionem superius datam p. positionis plures: q plures est: quando plura subiciuntur: uel predicantur: sed hec fortes z plato currunt plura subiciuntur: ex quibus pluribus non fit vñ. nam ex forte z platone nō fit vñ. ¶ Preterea non habet negationem vnam: quare videtur q nō sit vna: qz negatio huius fortes z plato currunt est: nec fortes nec plato currunt. ¶ Ad hanc questionem dicunt quidam q si accipiatur hec oratio prout potest esse composita: uel diuisa: plures est. sed si accipitur prout est de copulato subiecto z composita: tñ dicitur q est vna: qz totuz hoc fortes z plato attribuitur ut vnum ipsi predicato: ideo dicit q est vna: sed hoc non est uerum fm diffinitionem datam superius de enūciatione plures: qz illa est plures in qua plura subiciuntur: uel predicantur: z ibi subiciuntur plura. ergo necessario erit plures: z hoc est ueruz. ¶ Ad argumenta. Ad primum dicendum: cuz dicit q lz hic plura subiciantur tamen ut vnum attribuantur pdicato. Dico q non sufficit ad unitatem enūciationis immo requiritur q faciant vnum per essentiam: z ppter hoc non est vna. ¶ Ad aliud cū dicit: q illa est cathgorica qñ accipit de copulato subiecto. Dico q lz sit cathgorica erit tñ ppter hoc vna: qz cathgorica bene pōt ee plures: ut ista canis currit: lz cathgorica sit tñ cū hoc est plures. ¶ Ad aliud iā patuit superius. Respondeo: q propositio plures: uera in utro qz sensu: bene potest esse sillogisabilis: similiter ista est talis. ¶ Per eadem argumenta posset probari: q hec esset vna: ista sunt bona: similiter de ista: homines currunt: sed non oportet hoc toties iterare. Et dicunt quidam q iste: illa sunt bona: homines currunt non sunt plures: sed quelibet earum est vna: qz non subiciuntur plura ut plura: sed ut vnum: sed dicitur breuiter sicut in precedentibus q similiter plures sūt cum dicitur: ista sunt bona: lz ista habet ad min⁹ duo demonstrare: z ita demonstrat plura. pariter dicendum est de ista: homines currunt: quare simpliciter dico q sunt plures.

Queritur Utrum hic sit nugatio: animal bipes: uel animal rationale: qd̄ idē est? Et videtur q sic. nam hic est nugatio animal homo: cum vnum in altero intelligatur: ut vult philosophus in littera. ergo similiter hic erit nugatio animal bipes: seu animal rationale: cum in rationali animal intelligat: sicut superius in inferiori intelligi. ¶ Preterea hic est nugatio (ut vult philosoph⁹) si dicat homo bipes: uel homo rationalis: quare videtur similiter hic esse: cuz dicitur: animal bipes: uel animal rationale. ¶ Ad hanc questionem dicendum est: fm q potest accipi ex dictis Aristotelis in libro elencorum in illa parte. de facere autem nugari non est nugatio. hic animal bipes: uel animal rationale. Nam ut ibi innuit pbs aliquid potest intelligi in alio dupliciter. aliquid enim dat intelligere aliud z hoc per dependentiam quā habet ad illud: z q non sit de significato ipsius non est nugatio: ideo hic nō est nu-

gatio natus simus: neq homo risibilis: cum vnum de significato alterius nō sit: nec si vnū correlarium additur alteri: ut pater: z filius uel filij: sed quando vnum est de significato alterius tunc semper est nugatio: si addatur ut homo animal: z sic de consimilibus. bene autem differentia est extra naturam generis: ita q vult philosophus in sexto topicorum. q genus non predicatur per se de differentia. nam sequeretur q vnum animal esset plura animalia. z sic ex his patet q in significato differentie per se nō includatur genus. Et si addatur differentia generi: nō erit nugatio. nam manifestum est q genus in suo significato aliquam speciem nō includit. nam eas habet potestate: actu vō nullas. Quare cum vnum nō sit de significato alterius: non est nugatio animal rationale: uel aīal bipes. ¶ Preterea sequeretur si ibi esset nugatio: q in omni diffinitione bona esset nugatio: hoc autem est falsum: quare z illud z sic non est ibi nugatio. ¶ Ad argumenta dicendum. Ad primum cuz dicitur aīal homo: seu homo animal: semper erit nugatio. Concedo. qz de significato hominis est animal: sed nō est de significato diē neq per se predicatur de illa ut patet per phm. z ideo non est ibi nugatio. ¶ Ad aliud cū dicit q hic est nugatio: homo bipes uel homo rationalis. Concedo. nam bene differentia est de significato ipsius speciei quā cōstituit: ut rationale bene est de significato ipsius hominis: ideo ibi est nugatio homo bipes: sed non est de significato aīalis: ideo non est ibi nugatio aīal bipes: sed si ipsi animali adderetur differentia constitutiuā: tñ bene esset nugatio animal gressibile z sic patet in quibus habet esse nugatio z in quibus non: nam si addatur differentia generi nō est nugatio: tamen si species addatur generi: bene est nugatio: ut dicēdo animal homo: uel homo animal.

Consequentie vō fm ordinem sunt ita ponentibus. Illi enī que est possibile esse. illa que est contingens esse: z hec illi conuertitur non ipossibile esse. z nō necium ee. Illi vō que est possibile non esse. z ptingens nō ee. ea que est non impossibile non esse. z non necessarium non esse. Illi vō que est non possibile ee. z nō contingens esse. illa que est impossibile est ee. z necessarius est non esse. Illi vō que est non possibile non ee. z non cōtingens non esse. Illa que est impossibile nō ee: z necessarium ee. Consideretur autem ex subscriptione: quem admodum dicimus.

Superius Philosophus posuit oppositio nem propositionum modalium hic ponit consequentiam siue equipollentiam earū. Et habet duas. Nam primo ponit consequentiam istarum fm opinionem aliorum. secūdo fm opinionem propriam. secūda ibi [ergo impossibile.] Prima in duas. Nam primo ponit consequentiam fm opinionem aliorum. Secūdo declarat hoc in figura secūda ibi [consideretur aut.] Illa pars [ergo ipossibile.] habet duas. nam primo ostēdit in quibus bene dixerūt. secūdo in quibus male. secūda ibi [necessarium vō.] Prima in duas. primo proponit. secūdo declarat. secūda ibi [illud enim qd̄ est.] Illa pars [necessarium.] habet duas. nam primo destruit opinionem eorum quantum ad male dicta. Secūdo ponit propriam opinionem. secūda ibi [an certe.] Prima in duas. naz primo dicit q ista de necessitate nō

Gen nō pdicat p se de differentia: z vō dicit.

In qbus sit nugatio z in qbus nō

Que req ratur ad unitatem enūciatio nis.

Quō p pō plres sit sillogisabilis

Lib. II.

sequitur eodem modo ad impossibile sicut ista de i-
 possibile. Secundo dat causam huius. secunda ibi cau-
 sa autem est. Prima in duas. primo facit quod dictum
 est. Secundo hoc improbat. secunda ibi contingit eni
 esse. Illa pars an certe habet duas. nam primo po-
 nit quod ad impossibile sequitur non necessarium non
 esse. Secundo mouet dubitationes. secunda ibi dubita-
 bit aut. Prima in duas. primo facit quod dictum est.
 Secundo epilogat. secunda ibi sequit igitur. Prima
 in tres. nam primo probat quod ad hanc possibile non est
 esse. Sequit illa: non necesse est esse. Secundo probat quod
 iste non sequuntur ad illa. scilicet necesse est esse: et necesse est
 non esse. Tertio concludit quod sequat illa non necesse est
 non esse. secunda ibi At vero neg. Tertia ibi relinquit
 ergo. Hec est diuisio lectionis. Ad primam partem
 sic procedit. ponit consequentiam istarum modalium
 secundum opinionem aliorum. Et dicit quod consequentie istarum
 modalium: et enunciationum de modo: sunt ponenti-
 bus ita: ut dicatur secundum ordinem: secundum quem ab alijs
 opinatur: et non secundum opinionem propriam: et ponit quatuor
 ordines modalium. Et primo de primo ordine
 agit dicens: quod illi que est: possibile esse: consequitur illa
 scilicet contingit esse et idem ualeat: et conuertitur cum ea:
 et quantum ad hoc bene dicebant: et illi que est: non
 impossibile est esse consequitur illa non necesse est esse:
 sed in hac ultima errauerunt illi que est: possibile est
 non esse: sequitur contingens non esse: et quantum ad
 hoc bene dicebant: et non impossibile non esse: sequi-
 tur non necesse est non esse: et in hac ultima errauerunt:
 sed isti non possibile est esse consequitur non con-
 tingens est esse et impossibile est esse sequitur necesse
 est non esse: et in omnibus his bene dixerunt: simili-
 ter in his non possibile est non esse: non contingens
 est non esse: impossibile est non esse necesse est esse: et to-
 tum hoc declarat in figura cum dicit considerantur
 aut. et ponit tales figura.

Consequentes se et est primus ordo.

} } }	} } }
Possibile est esse.	Contingens est esse.

Consequentes se.

Non impossibile est esse.	Non necesse est esse.

Secundus ordo et ex se consequentes.

} } }	} } }
Non impossibile est non esse.	Non necesse est non esse.
Possibile est non esse.	Contingens est non esse.

Tertius ordo consequentis.

} }	} }
Impossibile est esse.	Necesse est non esse.
Non possibile est esse.	Non contingit esse.

Quartus ordo: et ex consequentes se.

} }	} }
Non possibile est non esse.	Non contingens est non esse.
Impossibile est non esse.	Necesse est esse.

Ergo impossibile et non impossibile illud quod
 est contingens: et possibile: et non contingens:
 et non possibile sequuntur quidem contradi-
 ctorie sed conuersim. illud enim quod est possibi-
 le esse negatio impossibilis sequitur: negatione
 vero affirmatio nam illam non possibile esse ea

que est impossibile esse. Affirmatio enim est im-
 possibile esse: negatio vero non possibile.

Hic ponit philosophus opinionem istorum quantum ad eorum
 bene dicta. Et intendit hic arguere per talem rationem
 Ad negationem possibilis sequitur affirmatio im-
 possibilis: et ad affirmationem possibilis sequit ne-
 gatio impossibilis: ergo ad non possibile et non con-
 tingens sequitur contradictorie impossibile et econ-
 uerso: sed hoc ponebat eorum ratio. ergo est bona.
 In hac ratione sic procedit: quod primo ponit conclu-
 sionem. 2° antecedens. 3° declarat quoddam dictum
 scilicet quid sit affirmatio et negatio: quod dixerat quod negatio
 impossibilis sequitur ad possibile: et affirmatio impos-
 sibilis negationem possibilis. Et dicit quod affirmatio
 est impossibile: sed negatio non possibile: uel non con-
 tingens: et ita declarauit.

Necessarium vero quemadmodum sit conside-
 randum est. Manifestum est autem quoniam
 non eodem modo sed contrarie sequuntur. Con-
 tradictorie autem sunt extra. Nam non est ne-
 gatio eius: que est necesse non esse. non necesse
 esse. Contingit enim in eodem ueras esse utra-
 que. Quod enim est necessarium non esse: non
 est necessarium esse.

Hic ostendit in quibus male dixerunt. Et primo dat in-
 tentionem suam. Secundo prosequitur cum dicit [ma-
 nifestum.] Et dicit philosophus quod manifestum est quod ista de
 necessario non sequitur eodem modo ad possibile.
 in primo et secundo ordine sicut illi dicebant: sed contra-
 ria ei: ita quod illa de necesse quam ponebant in primo or-
 dine: ponat in secundo: et e conuerso illa quam ponebat
 in secundo: ponatur in primo: sicut ista de impossi-
 bili: sed in primo ordine ponebat quod eodem modo se-
 queretur. ergo eorum opinio falsa est quantum ad istam
 partem. Dicit ergo philosophus quod ista de necesse non sequit
 eodem modo ad possibile: sicut illa de impossibili:
 sed dicit quod contrarie sequuntur eodem modo: hoc
 est dictum: si necesse accipiat contrarie. scilicet negatione p-
 posita: dicendo non necesse est non esse: tunc bene se-
 queretur eodem modo ad possibile sicut illa de impos-
 sibili: sed sicut ipsi ponebant contradictorie sunt ex-
 tra. i. extra locum suum. nam propositiones que sunt
 in primo et que sunt in tertio ordine contradictorie de-
 bent esse: sed ipsi ponebant in primo ordine hanc: non
 necesse est esse: et in tertio hanc: necesse est non esse: sed
 iste due non sunt contradictorie: ideo dicit quod contra-
 dictorie sunt extra locum suum: quod non sunt ille de ne-
 cesse in primo et tertio ordine contradictorie sicut de-
 berent esse. Et statim declarat quod iste non sunt contra-
 dictorie: non necesse est esse et necesse est non esse: cuius di-
 cit contingit enim. Et hoc per rationem cum dicit
 impossibile est duas contradictorias simul esse ueras
 sed istas duas contingit simul esse ueras. scilicet non necesse
 est esse: et necesse est non esse: quare non erunt con-
 tradictorie. et ita contradictorie sunt extra locum suum.
 quod aut ille due sunt simul uere patet. nam uerum est di-
 cere lignum necesse est non esse hominem: et similiter
 hec est uera: non est necesse lignum esse hominem: et ita
 cum ambe sunt simul uere: non erunt contradictorie:
 et ita contradictorie sunt extra suum locum: quod non
 sunt in tertio ordine et in primo.

Causa autem est: cur non sequitur similiter
 cum ceteris: quoniam contrarie impossibile est
 se. necessario redditur idem ualens. Nam si i-
 possibile est esse. necesse est hoc non quidem esse:
 sed potius non esse. si vero impossibile est non esse. scilicet necessarium

est esse. quare si illa similiter sequantur: possibile: et non possibile: hoc e contrario quoniam non idem significat necessarium et impossibile: sed quemadmodum dictum est conuersum.

C hic redditur causam illius quod dixerat: dixit enim superius: quod illa de necessitate non: non sequitur eodem modo ad possibile: sicut illa de impossibili modo redditur causam: et dicit quod illa de impossibili contrarie sumpta: redditur idem ualens ad necessitatem: et conuerso illa de necessitate contrarie sumpta: redditur idem ualens ad impossibile: quia necessitas est non esse: ualet tantum sicut impossibile est esse. Et ideo cum ista de necessitate contrarie sumpta: ualet tantum sicut impossibile: quando erit sumpta contrarie: sequitur ad possibile sicut impossibile per negationem prepositam equipollet ad possibile: igitur illa de necessitate contrarie sumpta: per negationem prepositam consequitur ad possibile: ita dicendo non necessitas est non esse: hoc dicit in illa parte.

C An certe impossibile est sic poni necessarij contradictiones. Nam quod est necessarium esse. possibile est esse. Nam si non: negatio sequitur necessitas est enim aut affirmare aut negare. Quare si non possibile est esse. impossibile est esse. igitur impossibile est esse: quod necessitas est esse quod est inconueniens. Et uero illud quod est possibile esse. non impossibile esse. sequitur: hoc uero illud quod non est necessarium esse. Quare contingit quod est necessarium esse: non necessarium esse. quod est inconueniens.

C hic philosophus ponit consequentiam istius de necessitate secundum opinionem propriam. Et intendit talem rationem. Ad possibile aut sequitur non necessitas est esse: aut necessitas est non esse: aut non necessitas est non esse: sed prime non sequuntur. ergo per locum a diuisione concludit inferius: quod sequitur hec non necessitas est non esse. Primo probat quod illa non necessitas est esse non sequitur ad hanc possibile est esse: sed bene ad istam necessitas est esse: sequitur ergo possibile est esse. Et probat istam consequentiam: quia non sequitur ad oppositum consequentis: non possibile est esse est oppositum: sed ad istam non possibile est esse: sequitur impossibile est esse: sed ista impossibile est esse non potest stare cum prima: sed cum ista necessitas est esse. ergo tenet ista consequentia: necessitas est esse. ergo possibile est esse. Sed ulterius ad istam: possibile est esse sequitur non impossibile est esse: sed ad hanc non impossibile: ut ipsi ponunt in prima figura seu linea: sequitur ista non necessitas est esse. ergo a primo ad ultimum ad istam necessitas est esse: sequitur non necessitas est esse: que est sua contradictoria quod est inconueniens. ergo patet quod ad istam possibile est esse: non sequitur ista: non necessitas est esse: quia sequeretur inconueniens: ut visum fuit.

C Et uero neque necessarium esse: sequitur eam que est possibile esse. neque necessarium non esse. Illi enim utraq; contingit accidere. horum autem utrumlibet uerum fuerit: non erunt illa uera. Simul enim possibile est esse: et non esse. Si uero necessitas est esse. uel non esse. non erit possibile utrumque.

C hic intendit probare quod ille necessitas est esse: et necessitas est non esse: non sequuntur ad illam possibile est esse. Et hoc per talem rationem consequens potest stare cum antecedente: sed ille due scilicet necessitas est esse: et necessitas est non esse: non possunt stare cum ista pos-

sibile est esse. ergo non sequuntur ad illam: sed quod iste due: scilicet necessitas est esse: et necessitas est non esse: non possunt stare cum ista: possibile est esse: patet. Nam possibile se habet ad esse: et ad non esse: sed ista necessitas est esse dicit solum esse: et interimit possibile pro altera parte: scilicet prout ad non esse se habet: similiter ista: necessitas est non esse solum ad non esse se habet: et ideo si aliqua istarum sit uera: scilicet necessitas est esse: uel necessitas est non esse: non erit ista uera possibile est esse. Quare patet quod iste non sequuntur ad illas.

C Relinquitur igitur non necessarium non esse. sequi eam que est possibile esse. hoc enim uerum est: et de necessitate esse.

C Probatur est similiter quod ad istam: possibile est esse non sequitur: nec ista necessitas est esse: nec ista necessitas est non esse. Ex hoc concludit ulterius: quod relinquitur quod illa sequatur: scilicet non necessitas est non esse: per locum a diuisione. Et dicit postea: quod manifestum et uerum est de necessitate non esse: lege igitur istam litteram hoc est uerum de necessitate non esse: quod ista non sequitur ad possibile ut probatum fuit statim.

C hec enim fit contradictio eius que sequitur illam que est non possibile esse. Illam enim sequitur ea que est: impossibile esse. et necessitas non esse: cuius negatio est. non necessitas non esse. Sequuntur igitur et hee contradictiones secundum predictum modum: et nihil impossibile contingit sic positum.

C hic ostendit quod hec de necessitate sequatur ad possibile Et dicit quod hec de necessitate que sequitur ad possibile fit contradictio: id est est contradictoria illius que sequitur ad impossibile: scilicet necessitas est non esse: modo contraria huius: scilicet necessitas est non esse: que sequitur ad possibile est illa non necessitas est non esse: per negationem prepositam: ergo illa non necessitas est non esse: sequitur possibile est esse: hoc est uerum. Quare concludit ulterius: quod hee contradictiones secundum predictum modum se consequuntur: sicut visum est.

Queritur ergo homo? Et uidetur quod sic. nam bene sequitur homo mortuus. ergo mortuum. ergo similiter uidetur quod sequatur homo mortuus. ergo homo. Et ratio tenet. nam in hoc quod dico homo mortuus: includitur ita bene licet homo sicut licet mortuus: quare et cetera. Secundo arguitur: quando cunctis duo contradictoria in aliquo includuntur: utriusque licet inferre: ueluti si dicas sic: fortis currit: et non currit: modo licet inferre. ergo fortis currit: et similiter fortis non currit: sic hic cum dicitur homo mortuus includuntur duo contradictoria. nam per licet homo includitur ibi uiuum: et licet mortuum includitur non uiuum: et ideo cum ibi duo contradictoria includantur poterit utrumque inferri: et ita sequitur homo mortuus: ergo homo.

C Tertio arguitur ad totum integrale sequitur que libet eius pars: domus est: ergo paries: sed totum hoc est quoddam totum integrale. ergo ad ipsum sequitur eius pars: et sic sequitur homo mortuus. ergo homo.

In oppositum dixit philosophus superius quod si inferatur homo mortuus: ergo homo: est oppositio in adiecto. Ad hanc questionem dicendum breuiter: notandum tamen primum quod homo significat hominem uerum: in cuius significato uiuum includitur et signi-

ficat hominem mortuum: tamen illa duo significat eque uoce: quia per prius significat hominem uerum et per posterius et per quādam similitudinem hominem mortuum: quia est similis in dispositione membrorum cum homine uiuo. Nunc autem sicut quod multoties dictum est: quando aliquid dicitur de duobus ita quod de uno per prius et de reliquo per posterius: si per se sumat intelligere de eo de quo per prius dicitur in communi usu: non quoniam de alio possit intelligi. Ideo dico ex his quod cum ita dicitur homo mortuus, ergo homo: ibi si homo stat pro secūdario significato: sed si iteratur simpliciter stat pro eodem de quo per prius dicebatur: scilicet de homine uero: et ideo non licet inferre homo mortuus, ergo homo: et hec est causa. Tamen intellige quod si homo acciperet in ista homo mortuus pro priori significato: tunc in hac homo mortuus includerentur duo opposita. Et tunc dico quod bene licet inferre utrumque: et possemus dicere homo mortuus, ergo homo: sed quia non accipit ibi pro priori significato: ideo non sequitur homo mortuus, ergo homo. Ad argumenta patet solutio per hec. Ad primum cuius dicitur: bene sequitur homo mortuus, ergo mortuus. Concedo: sed non ita homo mortuus, ergo homo. Nam ut uisus est superius si homo per se accipiat intelligit de priori significato. Ad 2^m quoniam dicitur quod quādoque duo contradictoria in aliquo includuntur tunc licet utrumque inferre. Concedo: sed hic homo mortuus: si si homo accipiat pro secūdario significato, pro homine mortuo non includuntur ibi duo opposita: et ideo non oportet utrumque inferri ut patet. Ad 3^m cum dicitur: quod ad totum integrale sequitur quelibet eius pars: ut domus est, ergo paries est. Concedo: uero cum dico homo mortuus bene est quoddam totum integrale ex uocibus ideo ad illud compositum ex uocibus homo mortuus: poterit sequi hec uox homo: sed quātum ad significata homo mortuus non est totum integrale: ideo non sequitur homo mortuus, ergo homo.

Cabitabit autem aliquis si illud quod est necessarium esse, possibile esse sequitur.

Superius Philosophus posuit oppositionem et consequentiam propositionum modalium. hic mouet quandam dubitationem circa precedentia et habet duas. Nam primo mouet dubitationem et soluit. Secundo ponit ordinem istarum propositionum modalium. 2° ibi [et est quoddem fortasse]. Prima in duas, nam primo mouet dubitationem. Secundo soluit. 2° ibi [manifestum est]. Prima in duas, primo mouet dubitationem. Secundo arguit. 2° ibi [nam si non]. Hec secunda in duas, nam primo arguit ad unam partem, Secundo ad alias. 2° ibi [At uero rursus]. Sequitur illa pars [manifestus]. Et habet duas, nam primo ponit duas distinctiones secundo ex illis concludit solutionem dubitationis. 2° ibi [Quare quoniam]. Prima in duas sicut duas distinctiones quas ponit. 2° ibi [Quedam uero potestates]. Prima in duas, nam primo ponit quandam distinctionem. 2° distinguit alterum membrum. 2° ibi [irrationabile uero non omnia]. Insequitur illa pars [quedam uero]. Et habet duas, nam primo distinguit partem. 2° ostendit in quibus habet esse illa partes. 2° ibi [et hec quoddem in solis mobilibus]. Sequitur illa pars [et est quoddem fortasse]. Et habet duas, nam primo ponit ordinem istarum modalium. 2° probat. 2° ibi [manifestum est]. Hec 2° in duas, nam probat quod ille de necessitate debet precedere alias. 2° uicidē taliter ponit quādam distinctionem. 2° ibi [et hec qui

de sine parte]. Hec est diuisio lectionis. Ad primam partem mouet dubitationem ex predictis siue ex precedentibus incidentē. Dixit enim superius: quod ad necesse sequitur possibile, nunc dicit quod aliquis dubitabit: utrum possibile sequatur ad necesse uel non. hec est dubitatio quam mouet.

Contrariū si non sequatur contradictio sequetur non possibile esse, et si quis dicat hanc non esse contradictionem: necesse est dicere: possibile non esse sed utrumque false sunt de necesse esse.

Contrariū arguit: et primo quod sequatur, nam si non sequatur da ergo oppositum: non possibile est esse: sed ad istam sequitur impossibile est esse et illa non potest stare cum prima, scilicet necesse est esse, ergo prima contra dicta erat bona quod ad necesse sequitur possibile. Et si tu dicas quod philosophus dicit quod illud possibile est esse: non est contradictoria illa non possibile est esse: sed oportet quod illa sit possibile est esse: sed ista tamen non potest stare cum prima, scilicet cum hac: necesse est esse: imo est sua contradictoria, quod prima contra dicta bona erat. Necesse est esse, ergo possibile est esse non est quod oppositum contra dictis non potest stare cum ante: ideo consequentia est bona. Unde dicit ipse quod utrumque false sunt: scilicet non possibile est esse: et possibile est non esse: ideo nulla istarum potest stare cum illa: necesse est esse: et hoc est quod dicitur ibi.

Contrariū uero rursus idem uidetur possibile scilicet: et non incidit: et esse et non esse: quare erit necesse esse: contingere non esse, hoc autem falsum est.

Contrariū arguit in contrarium: scilicet quod ad necesse non sequitur possibile per talem rationem. Illud quod est possibile: potest esse uel potest non esse, ergo si ad necesse sequitur possibile quod est necesse poterit non esse: et sic ad necesse esse: sequitur possibile non esse: quod est suum contrarium uel contradictorium: hoc autem est impossibile: quod ad unum contradictorium sequatur reliquum, ergo patet quod ad necesse non sequitur possibile: quod inconueniens sequeret.

Contrariū manifestum est autem: quoniam non omne possibile, uel esse: uel ambulare etiam opposita ualet, sed est in quibus non sit uerum, et primum quidem in his que non sunt rationem possunt, ut ignis calefactiuus est: et habet vim irrationabilem: ergo sunt rationem potestates ipse cedet plurimum etiam contrariorum sunt.

Contrariū dicit solueri: sed antequam soluat: ponit duas distinctiones ex quibus postea concludit suam conclusionem: prima est: quod dixit modo quod illud quod est possibile potest esse, et potest non esse, dicit quod manifestum est ex hoc quod non omnia possibilitas ualet ad opposita, scilicet ad esse et non esse: et propter hoc inuit quod duplex est possibilitas: quādam enim est que est in rebus irrationabilibus, Alia in rebus rationabilibus: illa que est in rebus irrationabilibus non ualet ad opposita: ut in igne est possibilitas ad calefactum ita quod semper habet calefacere et non ualet ad opposita partem, scilicet ad non calefactum sed partes que sunt sicut rationem ille sunt plurimum contrariorum: ut homo potest dormire et non dormire et ad plura alia opposita: quia habet potestatem rationalem.

Contrariū irrationabiles uero non omnes sed (quod admodum dictum est) ignem non est possibile calefacere et non calefacere neque quecumque alia semper agunt, alia uero possunt et sunt irrationabiles potestates simul opposita recipere, sed hoc idcirco dictum est: quoniam non omnis potestas oppositorum est: nec quecumque sunt eandem speciem dicuntur.

Contrariū hic subdiuidit alio membrum uel remouet dubium, Di

Duplex
est politia

xit enim quod potestates irrationales non valent ad opposita: dicit quod hoc non est verum in omnibus irrationabilibus potestatibus: quia bene sunt quedam potestates irrationales que valent ad opposita: ut potestas bouis valet ad opposita ut ad ambulandum et non ambulandum: sed quedam sunt que habeant potestatem irrationalem: et agunt semper ut ignis: et talis potestas non valet ad opposita. ideo dicitur idcirco dictum est quoniam non omnes potestates sunt oppositorum: id est valent ad opposita. neque etiam omnes ille que dicuntur secundum eandem speciem. i. potestates irrationales que dicuntur secundum speciem: quia sunt sub specie irrationali: valent ad opposita: sed quedam sic: quedam non: ut visum est superius. Et hoc dicitur ibi. Neque quecumque secundum eandem speciem.

¶ Quedam vero potestates equivoce sunt: possibile enim non simpliciter dicitur. Sed hoc quidem quoniam verum est: ut in actu: ut possibile est ambulare: quoniam iam ambulat: et omnino possibile est esse: quoniam iam est aliquid actu: quod dicitur possibile. Illud vero quod forsitan agat: ut possibile est ambulare: quoniam ambulabit.

¶ Hic ponit aliam distinctionem: et dicit quod quedam potestates dicuntur equivoce. nam possibile non dicitur simpliciter: sed equivoce hoc est dictum. Possibile: siue potestas dupliciter dicitur. Nam dicitur quidam expositio quod possibile dicitur analogice de duplici possibili: et ostendit quid est illud duplex. Et dicit quod est quoddam possibile coniunctum cum actu: ut cum dicimus: possibile est aliquem ambulare quando iam actu ambulat: et aliud dicitur possibile quod non est simul cum actu: sed precedit actu: ut possibile est ambulare aliquem: quia ambulabit: adhuc quod non ambulat actu.

¶ Et hoc quidem in nobilibus solis potestas est illa vero et in in nobilibus: in utrisque vero verum est dicere: non impossibile esse ambulare: vel esse: et quod ambulat iam et agit: et ambulabile est.

¶ Hic declarat in quibus habet esse utraque istarum potestatum. Et dicit quod illa potestas que precedit actu habet tamen esse in rebus generabilibus et corruptibilibus: sed alia. scilicet illa que est simul cum actu habet esse in rebus immobilibus. i. in rebus ingenerabilibus: et incorruptibilibus: et dicit quod etiam illa potestas coniuncta actu habet esse in utrisque. scilicet in rebus generabilibus et corruptibilibus: et in rebus ingenerabilibus et incorruptibilibus. nihil enim prohibet aliquam rem transmutabilem esse uno modo. scilicet secundum subiectum. alio modo secundum locum et situm ad corpus celeste: ideo bene dicit quod in utrisque est verum dicere. scilicet in habentibus potentiam ante actum et cum actu: ut in eo qui ambulat in presenti: et ambulabit in futuro: verum est dicere non impossibile ambulare: immo possibile: quia equipolleret.

¶ Sic igitur possibile non est verum simpliciter de necessario dicere. alterum autem verum est. quare: quoniam partem uniuersalem sequitur: illud quod ex necessitate est: consequitur posse esse: sed non omnino.

¶ Hic philosophus soluit dubitationem. et dicit quod possibile sequitur ad necesse: sed non simpliciter: sed secundum alteram partem sui: hoc est dictum: illud possibile quod valet ad opposita: uel illud in quo potentia precedit actu: non est verum de necesse: id est non sequitur ad necesse:

sed: sed alterum est verum. scilicet illud quod non valet ad opposita: et illud in quo potentia est simul cum actu potest sequi ad necesse. Sed nota quod possibile: quod potest esse cum actu potest esse dupliciter. Uno modo quod ille actus perficiat totam potentiam: et sic sequitur ad necesse: sed illud possibile: quod non perficit actu totam potentiam: ut cum dico for. currit: ibi actus non perficit potentiam totaliter: quoniam etiam bene posset non currere. Et ideo in istis non sequitur possibile ad necesse: nisi cum reduplicatione subiecti: ut currit quando currit: non oportet plus hic dicere: nisi quod ad necesse sequitur possibile. quod non valet ad opposita: et est simul cum actu. Postea confirmat istam solutionem per talem rationem: Ad particulare sequitur uniuersale: ut ad for. sequitur homo: sed necesse est particulare: et possibile uniuersale: ergo ad necesse sequitur possibile. Et hoc dicitur ibi. Quare quoniam partes uniuersale.] quod possibile sequitur illud quod est ex necessitate: sed non omnino. i. potest valet ad opposita: uel illud in quo potentia precedit actu. Et uocat possibile uniuersale: quia se habet ad esse et non esse: et necesse dicitur particulare: quia tamen se habet ad esse. Et ita possibile dici potest genus ad necesse.

¶ Et est quidem fortasse principium quod necessarium est: et quod non est necessarium omnium uel esse: uel non esse: et alia que admodum horum consequentia considerare oportet.

¶ Hic ponit ordinem propositionum modalium. Et intendit quod necesse debet precedere omnes alias propositiones modales: et hoc est (ut dicitur quidam) propter duas rationes. Prima est: ut quidam formantur primo precedit illud: quod est principium: sed necesse est principium omnium aliarum: ergo debet precedere omnes alias. Minorem ponit in littera quando dicit quod [fortasse necessarium et non necessarium est principium esse uel non esse.] reddedo singula singulis: quod necesse est principium omnium affirmatarum: et non necesse omnium negatarum: ita quod necesse est principium essendi: et non necesse est principium non essendi. Et oportet considerare alia secundum consequentiam horum: de necesse est esse: et non necesse est esse: quia ordinantur omnes alie secundum istas. Et iste debent preponi alijs.

¶ Manifestum autem ex his que dicta sunt: quoniam quod ex necessitate est: secundum actu est. Quare si priora sunt sempiterna: et que actu sunt: potestate priora sunt.

¶ Hic probat philosophus per secundam rationem: quod ille de necesse priora sunt alijs per rationem talem. Illa que sunt actu priora sunt illis que sunt potestate: sed necessaria cum sint sempiterna sunt actu: ergo priora sunt illis que sunt potestate. Maior tenet: quod que sunt actu sunt priora. nam nihil uadit de se de potentia ad actu: ergo si aliquis sit in potentia: oportet semper quod per aliquod ens actu uadat ad actu. Et ita oportet quod illa que sunt actu sint priora illis que sunt in potentia. Et propter hoc habent quidam hanc figuram: in qua omnes de necesse preponuntur.

¶ Et hec quidem sine potestate actus sunt: ut prime substantie. alie vero sunt actu cum possibilitate: que natura priora sunt: tempore vero posteriora: alia vero nunquam sunt actu: sed potestate solum.

¶ Hic auctor incidentaliter ponit quandam distinctionem. Et dicit quod quedam sunt res in actu sine potestate ut substantie supercelestes et intelligentie: que ita sunt actu quod non in potentia passiuam precedere actu. Alia

Quidam potest quod sequitur ad necesse

Quidam potest ante cedit actus quod actus potest

Proposiciones de necesse sunt potestates ante modales lib.

sunt in actu cum potestate simul: ut omnes res generabiles et corruptibiles: que simul sunt actu cum potestate. Et addit quod illa que sunt priora natura: sunt posteriora tempore. Et legitur hoc dupliciter. Unomodo quod illud que faciat relationem ad illa que sunt actu sine potestate: ita quod dicamus que supra sunt actu sine potestate sunt priora per naturam: et alia que sunt actu cum potentia sunt posteriora tempore: sed huic sententie littera non concordat: propter quod legitur aliter et melius: ita quod illud que referatur ad illa que sunt actu simul cum potestate. Et tunc dicemus sic. quedam sunt in actu simul cum potestate que sunt priora natura. i. potentia. posteriora vero tempore. i. in actu. Nam iste res prius sunt potentia. postea vero in actu: Postea ponit tertium membrum. et dicit quod aliqua sunt in potentia: ita quod nunquam in actu. Et datur exemplum: ut continuum est potentia diuisibile in infinitum. sed nunquam est actu diuisum in infinitum: sed solum in potentia. Similiter appositio in potentia in infinitum crescere potest: sed actu non est appositio in infinitum.

Queda sit potentia a deo quod actu nunquam est potest.

Obiectio.

Solo.

Potentia passiuas duplex.

In oppositum Tamen arguitur. Nam frustra est potentia que non reducitur ad actum. ergo si continuum est in potentia diuisibile in infinitum: videtur quod actu possit esse diuisum in infinitum. Ad hoc dicendum quod si visus est quod quedam est potentia actiua: et ista non est frustra quous non reducatur ad actum. Nam habere potentiam interficiendi plures homines: talis non est frustra: et non reducatur ad actum. Alia est potentia passiuas. et ista est duplex. Nam quedam est que non est excitata ad actum: et talis non est frustra: et non reducatur ad actum. Nam materia prima est in potentia passiuas ad omnes formas: et nisi sit excitata: non est frustra: et non reducatur ad actum. Alia est potentia passiuas: que est excitata ad actum: et talis esset frustra: nisi reduceretur ad actum. Et si sit in potentia si hoc habet reduci ad actum: ita quod si sit in potentia ad purum actum: esset frustra nisi reduceretur ad purum actum: sed si sit in potentia ad actum permixtum potentie: reducitur ad actum permixtum potentia. Nunc autem continuum est in potentia ad diuidendum in infinitum: et est in potentia ad actum permixtum potentia: et non ad purum actum: ideo non est frustra: et non reducatur ad purum actum: sed ad actum permixtum potentia reduci debet: ad quem est in potentia. Et ideo reducitur ad talem et non ad alium. Et sic patet qualiter debet intelligi illa auctoritas: frustra est potentia que non reducitur ad actum.

Queritur Utrum ad non possibile sequatur impossibile? Et probatur quod non. Nam procedendo a duabus causis veritatis ad unam incidit fallacia consequentis. Sed ista: non possibile est esse. habet duas causas veritatis: ergo ad eam non sequitur hec: impossibile est esse: sed quod ista: non possibile est esse: habeat duas causas veritatis: patet per Aristotelem in libro primo priorum: qui dicit quod vniuersalis negatiua de contingentibus ad utrumlibet non conuertitur. Sed aliqui arguunt quod bene conuertitur: quia bene sequitur: nullum. a. contingit esse. b. ergo nullum. b. contingit esse. a. sed si non contingit nullum. b. esse. a. tunc quoddam. b. de necessitate est. a. Et si quoddam. b. de necessitate est. a. per conuersionem simplicem: sequitur quod quoddam. a. de necessitate est. b. sed ista non potest stare cum prima: ergo prima consequentia est bona. Ideo queritur simpliciter: ut probant quodam. Sed soluit Aristoteles: et vult quod non conuertatur

simpliciter vniuersalis negatiua ad utrumlibet. Et dicit quod ad istam: nullum. b. contingit esse. a. non sequitur ista: quoddam. b. de necessitate est. a. quia ista: nullum. b. contingit esse. a. habet duas causas veritatis. Una est: quoddam. b. de necessitate est. a. Alia: quoddam. b. de necessitate non est. a. et ideo cum duas causas veritatis habeat illa: nullum. b. contingit esse. a. ad istam non sequitur: ergo quoddam. b. de necessitate est. a. Similiter non possibile habet duas causas veritatis. Et ideo ad illam non sequitur impossibile. Preterea probatur quod ista: non possibile est esse: habeat duas causas veritatis. Quocumque sunt cause falsitatis vniuers oppositi: sunt cause veritatis alterius oppositi: sed ambe iste necesse est et impossibile sunt cause falsitatis istius. s. possibile: ergo erunt ambe cause veritatis istius. s. non possibile. Quod autem he ambe scilicet necesse: et impossibile sunt cause falsitatis huius: scilicet possibile: patet. Nam ista est falsa: possibile est hominem esse alium: quia est impossibile: similiter ista est falsa: hominem esse animal est possibile: quod necesse est: et sic iste due sunt cause falsitatis huius: scilicet possibile: ergo ambe erunt cause veritatis sui oppositi. scilicet huius: non possibile: ita quod ista erit vera: non possibile: quia necesse: uel non possibile: quia impossibile. Et sic videtur quod ad istam: non possibile est esse: non sequitur ista: impossibile est esse. Ad hac questionem dicendum breuiter quod de possibili possumus loqui dupliciter. Unomodo prout se habet ad utrumlibet: scilicet ad esse et non esse. Aliomodo prout se habet ad esse tantum: sed si accipitur possibile ad utrumlibet: sic non accipitur in prima linea inter propositiones modales: sed in prima linea accipitur prout se habet ad esse tantum: et in secunda prout se habet ad non esse. Et ideo si accipitur negatione preposita: dicendo non possibile: non habebit duas causas veritatis: sed solum vnam. Per hoc patet solutio ad argumenta. Ad primum cum dicitur per Philosophum primo priorum. quod nullum. b. contingit esse. a. habet duas causas veritatis. Concedo. quia accipitur ibi contingit: prout se habet ad utrumlibet. et non pro vno tantum. et tunc bene habet duas causas veritatis. Ad aliud cum dicitur. quecumque sunt cause esse et non esse. Concedo. Et cum dicitur quod iste dicitur: scilicet necesse est: et impossibile sunt cause falsitatis istius: scilicet possibile. verum est: accipiendo possibile ad utrumlibet: sed in prima linea non sumitur sic: sed prout tantum se habet ad esse.

Trum autem contraria est affirmatio negatiua: an affirmatio affirmatiua: et oratio oratiua: que dicitur: quoniam omnis homo est iustus: et que est: nullus homo iustus est: aut et que est: omnis homo iniustus est: omnis homo iustus est: ut Callias iustus est: Callias iniustus non est: Callias iniustus est: que harum contraria est.

Superius Dixit Philosophus de enunciatione penes aliquid additum ad terminum: id est ad subiectum et predicatum: et etiam ad compositionem. hic mouet quandam dubitationem que habet ortum circa precedentem: et habet duo. Primo mouet dubitationem. Secundo pertractat eam. Secunda ibi: Nam si ea que sunt in uoce. Prima in duas. Primo mouet dubitationem: et declarat in terminis vniuersalibus. Secundo in singularibus. Secunda ibi: Ut Callias est iustus. Sequitur illa pars: Nam si ea. In qua pertractat dubitationem. Et ha-

bet duas. Nam primo docet considerare in opinionibus anime: que sunt contraria in opinionibus. Secundo considerat in ipsis opinionibus. Secunda ibi [Nam arbitrari.] Prima in duas: Primo docet considerare in opinionibus que sunt contrarie. Secundo declarat per exempla. Secunda ibi [Dico autem.] Sequit illa pars [Nā arbitrari.] z habet duas. Primo soluit. Secundo confirmat quoddam dictum. Secunda ibi [Manifestum est autem.] Prima in duas. Primo enim soluit in opinionibus anime. Secundo concludit hoc in enunciationibus. Secunda ibi [Quare si in opinionibus.] Prima in duas. Primo ostendit q̄ opiniones que opinantur contraria predicata non sunt contrarie. Secundo q̄ ille que modo contrario opinantur sunt contrarie. Secunda ibi [Sed in quibus est falsa.] Prima in duas. Nam primo ostendit q̄ iste enunciationes que opinantur contraria predicata de contrarijs subiectis non sunt contrarie. Secundo q̄ ille que opinantur contraria predicata de eodem subiecto non sunt contrarie. Secunda ibi [Si ergo boni.] Sequitur illa pars [Sed in quibus.] in qua probat q̄ ille que opinantur contrario modo sunt contrarie: z habet duas. Primo enim probat hoc per rationes sumptas a causa. Secundo per rationes sumptas a signo. Secunda ibi [Amplius si.] Prima in quatuor fm̄ quatuor rationes: per quas probat q̄ ille que contrarie opinantur sint contrarie. Secunda ibi [Si ergo quod bonum.] Tertia fm̄ quosdam ibi [Falsus autem.] fm̄ alios ibi [Contraria.] Quarta ibi [Illa vō que est quonia.] hec est diuisio lectionis. ¶ Ad primam partem sic procedit. Mouet quādam dubitationem: z est talis. Utruz affirmatio sit cōtraria negationi: ut ista: omnis homo est iustus. huic: nullus homo est iustus: an oratio orationi: an affirmatio sit contraria affirmationi: ut huic: omnis homo est iustus: illa que est: omnis homo est iniustus: que est affirmatiua de predicato infinito: z contrario: hoc est quod queritur: Utrum enunciationes: que habēt contraria predicata: uel contrarie opinantur sint contrarie: ut omnis homo est iustus sit contraria ei que est: nullus homo est iustus: que contrarie opinantur: uel huic: omnis homo est iniustus: que est de contrario predicato. Declarat similiter in terminis singularibus: ut huius callias est iustus: sit magis contraria: callias non est iustus: que cōtrarie opinatur: uel illa callias est iniustus: que est de contrario predicato querit que istaruz sit magis contraria an illa que est de contrario predicato an illa que contrarie opinatur. z hec est dubitatio.

¶ Nam si ea que sunt in uoce sequuntur ea que sunt in anima. Illuc autem cōtraria est opinio contrarij. ut omnis homo iustus est. ei que est. omnis homo iniustus est. etiā in his que sunt in uoce affirmationibus: necesse est similiter se habere. Quod si neq̄ illuc contrarij opinatio cōtraria est: nec affirmatio affirmationi erit contraria: sed que dicta est negatio. Quare cōsiderandum est que opinio falsa opinationi uere est. Utrum negationis an certe ea que cōtrarium opinatur.

¶ Hic pertractat dubitationem. Et uult dicere q̄ ad videndum utrum iste enunciationes que contrarie opinantur uel que de cōtrarijs predicatis sunt: sint magis contrarie: aspiciendum est in opinionibus anime: cum enunciationes sunt signa opinionū que sunt in anima: ut dictum est in principio huius libri.

Nam si in opinionibus ita sit: q̄ illa que est contrarij predicati sit contraria: similiter erit in enunciationibus ut illa omnis homo est iustus: est contraria illi omnis homo est iniustus: si tamen in opinionibus ita sit: q̄ illa que contrarie opinatur sit contraria. z non illa que est contrarij predicati: similiter erit in enunciationibus: q̄ illa que est contrarij predicati: nō erit contraria sed illa enunciatio que opinatur contrario modo: z propter hoc dicit ipse: est consideranduz in opinionibus: que opinio uera false sit contraria: aut negationis. s. illa que contrario modo opinatur: aut illa que opinatur contrariuz esse predicatum. Postea cum dicit.

¶ Dico autem hoc modo. est quedam opinatio uera boni. quoniam bonum est. alia vō falsa. quoniam bonum non est. alia vō: quoniam malum similiter falsa. Que harum contraria est uere. z si est vna fm̄ quam contraria.

¶ Declarat per exempla. Et dicit q̄ quedam est opinio boni: quoniam bonum est: ut bonum est bonuz alia est boni: quoniam non est bonum: scilicet bonuz non est bonum: que est falsa. z alia similiter falsa: ut bonum est malum: mo ergo que istarum falsariū est opposita huic: scilicet bonum est: uel illa: scilicet bonum non est bonum: uel illa: bonum est malum: cuz utraq̄ sit falsa.

¶ Nam arbitrari contrarias opiniones diffiniri in eo q̄ contrariorum sunt: falsum est. Boni enim quoniam bonum est: z mali quoniam malum est. eadem fortasse opinio est. z uera siue sint plures: siue vna. sunt autem iste contrarie: sed non eo q̄ contrariorum sunt: contrarie sūt sed magis eo q̄ contrarie.

¶ Hic philosophus prosequitur cōsiderando in opinionibus. Et primo ostendit q̄ que opinantur contraria predicata de contrarijs subiectis non sint contrarie. Et dicit q̄ arbitrari contrarias opiniones diffinire id est determinate dicere: q̄ sint contrariorum. predicatorum falsum est. Nam dicere istas duas: bonum est bonum z malum est malum: que opinantur contraria predicata de contrarijs subiectis eē cōtraria: falsum est: z hoc probat sic: uera nunq̄ est cōtraria alteri uere: fm̄ q̄ est bene superius declaratur sed illa que opinantur contraria predicata de cōtrarijs subiectis contrarias esse falsum est. Et hoc pbat sic: iste possunt simul esse uere: bonum est bonum z malum est malum. Quare patet q̄ non sunt contrarie. Et ideo dicit philosophus in littera: q̄ eadem est opinio fortasse istarum que sunt de contrarijs predicatis z subiectis: eadem dicas quātum ad identitatem ueritatis in species: q̄ uere sunt: quare patet q̄ non sunt contrarie. z ideo dicit q̄ ita est: siue sit vna siue etiam dato q̄ adhuc essent plures. z dicit q̄ ista talia predicata: bonum est bonum: malum est malum non bene sunt contraria: scilicet in eo q̄ predicatorum contrariorum sunt: non dicuntur opiniones cōtrarie: sed magis si de vna re opinentur contrarie erunt.

¶ Si ergo boni quoniam bonuz est: opinio est alia autem quoniam non est bonum. est vō quoniam aliud aliquid est quod non est: neq̄ potest esse. aliarum quidē nulla ponenda est. nec quecunq̄ esse: quod non est opinat: neq̄ quecunq̄ non esse quod est. In finite enim utraq̄ sunt. z que opinantur esse quod nō est: z que non esse quod est.

Hic vult philosophus ostendere quilla que opinantur contraria predicata de eodem subiecto non sunt contrarie. Et intendit talem rationem: Tm vnum vni opponitur siue loquamur de oppositione que est contradictio: siue de oppositione que est contrarietas. de contradictione superius philosophus probauit qd vnius affirmationis vna est negatio: de contrarietate similiter satis patet: nam contraria sunt que maxime a se distant. nunc autem qd per superabundantiam dicitur vni soli conuenit: ergo vnum soluz maxime distabit ab alio: quare oportet qd solum vnum sit vni contrarium. Accipiamus ergo rationem tertiam: vnuz vni est contrarium: sed illa que opinantur contraria predicata de eodem subiecto sunt infinita et plura: ergo illa non sunt contraria: consequentiam declarat philosophus in littera: qd illa que opinantur in littera contraria predicata non sunt contraria. Et dicit qd quedam est opinio boni: quoniam est bonum: et quedam boni quoniam non est bonum: et illa opinantur contrarie. Et dicit qd aliqui sunt opiniones que opinantur bonum esse malum: qd non est nec esse potest: ut bonum est malum: bonuz est inutile: bonum est inhonestum: et nulla istaru que opinantur esse qd non est contraria prime. hec etia ille que opinantur non esse qd est: ut bonum non est iustum: bonum non est honestum: nam iste tales que opinantur esse qd non est: uel non esse qd est infinite sunt: et hec fuit minor: sed in maiori dictum est: qd tm vnum est contrarium. et ideo sequitur qd iste non sunt opposite huic: bonum est bonum. Et vide qd philosophus non accipit hic contrarietatem sicut superius accipiebat quando dixit que vniuersalis affirmatiua et negatiua erant contrarie: sed loquitur de contrarietate pro oppositione non solum contraria: sed etiam contradictoria.

Sed in quibus est fallacia: hec autem sunt ex his ex quibus sunt generationes. Ex oppositis vero generationes. quare etiam fallacie.

Hic philosophus probat qd ille que contrarie opinantur sint contrarie. Et primo per talem rationem. Ille que sunt contrarie: in quibus est predicatur falso. id est predicatur falsitas: sed qd predicetur falsitas est in illis ex quibus fiunt generationes: sed generationes fiunt ex oppositis. ergo predicatio falsa est in oppositis: sed ille que contrario modo opinantur sunt ex illis ex quibus fiunt generationes. ergo ille que contrarie opinantur sunt contrarie. Et nota fm philosophum primo physicorum. qd generationes fiunt ex oppositis: nam ex non albo fit album: et ex nigro non fit album: nisi in quantum in nigro albu includitur et ita generationes fiunt ex oppositis.

Si ergo qd bonum est: et bonum est: et maluz non est: et hoc quidem fm se illud vo fm accidens (accidit enim ei malum non esse) magis autem in vnoquoque est vera que fm se etia falsa siquidem et vera. ergo ea que est: quoniam non est bonum. quod bonum est eius que fm se est falsa est. Illa vero que est: quoniam malum est: eius que fm accidens. Quare erit falsa magis de bono: ea que est negatiouis opinio: qd ea que est contrarij.

Hic phus probat per secundam rationem: qd illa que contrarie opinantur sunt contrarie. Et intendit talem rationem: magis vera magis false est contraria: sed ista bonum est bonum: cum sit vera per se et magis vera qd ista: bonum non est malum: que est vera per acci-

dens: et illa bonum non est bonum: est magis falsa qd ista bonum est malum: qd ista bonum non est bonum est falsa per se: ista vero bonum est malum: est falsa per accidens si ergo magis falsa: est magis vere contraria huic: bonum est bonum: que est magis vera erit contraria illa bonum non est bonum: que per se est falsa: et non ista: bonum est malum. et sic ista que opinantur contrario modo erunt contrarie. et non ille que opinantur contraria predicata.

Falsus autem est maxime circa singula qui habet contrariam opinionem. Contraria enim est eorum que plurimum circa idem differunt. Qd si harum contraria est altera: magis vero contradictionis contraria est manifestum est quoniam hec erit contraria.

Secundum quosdam hic incipit tertia ratio. et formatur sic. Illa est magis contraria que habet contrariam opinionem circa singula: sed iste que opinantur contrario modo: habent contrariam opinionem circa singula. ergo ille que opinantur contrario modo erunt contrarie. Et dicit qd maiorem huius rationis declarat phus: cuius dicit contraria sunt que maxime distant a se. et minorem ipse declarat: qd iste que opinantur contrario modo habeat magis contrarias opinionem circa singula. nam cuius dicitur: omnis homo est iustus. postea qd nullus homo est iustus. habet contrariam opinionem circa singula. s. qd fortes sit iustus. et non sit iustus. similiter de omnibus singularibus tamen alij dicunt qd ibi contraria. Incipit tertia ratio. et format ibi talem rationem. Contraria sunt que maxime a se distant: sed iste que opinantur contrario modo maxime a se distant. ergo ille que contrario modo opinantur sunt contrarie: et non ille que sunt de contrarijs predicatis. Illa littera legitur diuersi modo.

Illa vero que est quoniam malum est: qd bonum est: implicita est. Et enim quoniam non bonum est: necesse est forte idem ipsum opinari.

Hic probat per aliam rationem. que talis est. Illa que est implicita non est contraria explicite: sed illa bonum est malum est implicita: alia vero explicite. ergo huic bonum est bonum: est contraria huic: bonum non est bonum: que explicite est falsa. Quare illa que contrarie opinantur: et non ille que sunt de contrarijs predicatis: erunt contrarie. Et hoc est quod dicit philosophus.

Queritur Utrum isti modi verum et falsuz faciant propositionem modalem? Et videatur qd sic. tali ratione: qd non est verum de superiori non est verum de inferiori: sed verum est superius ad necessarium. vnde omnis propositio necessaria est vera: sed non e conuerso. ergo cum verum sit superius ad necessarium: qd non est verum de uero: non est verum de necessario. et sic si verum non faciat propositio nem modalem: nec necessarium faciet: sed necessarium bene facit. ergo et verum facere videtur. Preterea propositio modalis dicit a modo determinate compositionem: sed verum et falsum determinat compositionem. ergo videtur qd faciant propositio nem modalem.

In oppositum arguitur per signum. Nam Aristoteles in libro isto quando determinat compositionem et consequentiam propositio num modalium: non facit mentionem de uero et falso. Quare videtur qd isti modi non faciant propositio nem modalem. Preterea phus primo priorum.

Boni
no est
na ma
falso b
si e ca
b: nu
malur

Veru e
qd sup

Quo dicitur
causam
modalis

quando dat mixtionem istarum de modo et de inesse non facit mentionem de uero et falso: videtur igitur quod isti modi non faciunt propositionem modales.

¶ Ad hoc videndum est qualiter dicatur propositio modalis. Unde sciendum quod quidam modi determinant alterum extremum compositionis. id est predicatum ut sortes currit. Unde scilicet est quod cursus sortis sit bonus. et talis modus non facit propositionem modalem. Alius est modus qui determinat compositionem: ut isti possibile impossibile necessarium et continens: isti enim modi determinant compositionem. Ampliant enim quo ad tempus: ut possibile et contingens usque ad tempus futurum: sed necesse et impossibile quo ad omne tempus. Nunc autem iste propositio addunt quandam specialem modum super illas de inesse. Nam ille de inesse sunt uere: quando predicatum inheret subiecto uere. Unde dato quod cursus insit omni homini hec non est uera: omnis homo currit necessario. Et sic patet: qualiter modales addunt modum speciales super illas de inesse. Nunc autem iste de uero et falso non addunt talem modum specialem: nam sunt uere simpliciter ex inherencia predicati ad subiectum. nam si cursus inest homini: hominem currere est uerum: sicut ista: homo currit ita quod non addunt iste de uero et falso aliquem modum specialem supra illas de inesse. Ideo dico quod isti modi uerum et falsum non faciunt propositiones modales.

¶ Ad argumenta dicendum. Ad primum cum dicitur quod non est uerum etc. concedo. sed tu dicitur quod uerum est superius ad necessarium. Dico quod non. nam propositio uera bene se habet ut superius ad necessarium: quia omnis propositio necessaria est uera: sed non e converso: sed iste modus uerum non est superius ad istum modum necessarium. Et ideo non sequitur: iste modus uerum: non facit propositionem modalem quod propter hoc iste modus necessarium non facit: quia iste modus uerum non est superius ad necessarium essentiale.

¶ Ad aliud cum dicitur quod propositio modalis dicit a non determinate compositionem. Dico quod non sufficit quod compositionem determinet: sed requiritur quod modum speciales addat aliquem: sed hoc non faciunt ille de uero et falso. Ideo non faciunt propositionem modalem: cum non addant aliquem modum specialem.

Queritur Utrum propositiones modales et de inesse differant specie? Et videtur quod sic. nam magis differunt propositiones de modo et de inesse quam affirmatiua et negatiua: sed affirmatiua et negatiua differunt specie: ut patuit per philosophum superius quando dicitur quod propositionum alia affirmatiua alia negatiua: et hic est diuisio generis in species: et si affirmatiua et negatiua differunt specie. multo fortius propositio modalis et de inesse specie differunt: cum magis differant.

¶ Preterea illa que differunt in forma differunt in specie: sed propositiones modales et de inesse differunt in forma. ergo differunt in specie. Quod autem in forma differant patet: nam in illis de inesse forma est inherencia predicati ad subiectum: sed in modalibus forma est determinatio compositionis: et ita cum differant in forma debent differre specie.

Oppositum patet Nam unum oppositorum nunquam sit alterum: sed propositio de inesse sit modalis: ergo non differunt specie. Maior de se patet. quod unum oppositum nunquam sit alterum. Minor patet quod propositio de inesse fiat modalis: quia cum dicitur: homo est

animal: ista propositio est de inesse. sed cum dicitur: homo necessario est animal: iam est modalis: et ita cum una possit fieri altera: non differunt specie: ut videtur.

¶ Preterea si propositiones de inesse et de modo differant specie: una non posset ad alteram sequi: sed tamen ad istas de inesse aliquando possunt sequi propositiones modales: quare videtur quod non differant specie.

¶ Ad hanc questionem dicendum quod si quidam oppositum dicant: quod propositio de inesse: et modalis specie differant. nam si dicebatur in uno argumento: illa dicimus differre in specie: que differunt in forma: sed manifestum est quod ille propositiones modales et de inesse differunt in forma: quia in illis de inesse forma est inherencia subiecti cum predicato seu compositio: sed in modalibus forma est determinatio ipsius compositionis: et sic cum in forma differat: manifestum est quod in specie differunt.

¶ Preterea (ut visum est) ille modales aliter se habent ad oppositionem et contrarietatem quam ille de inesse. Quare patet differre eas in specie ab illis.

¶ Ad argumenta dicendum. Ad primum cum dicitur: quod unum oppositum nunquam sit alterum concedo. Et cum tu dicitur quod propositio de inesse potest fieri propositio modalis. Dico quod non est uerum. An bene est uerum quod manifestum in quibus est propositio de inesse potest postea esse modalis: sed tamen put est de inesse sub tali forma non est modalis.

¶ Ad aliud cum dicitur: quod si propositiones de inesse: modales differunt specie: ad unam non sequeretur alia. Dico quod hoc non est uerum. nam aliqua propositio potest sequi ad aliam que differt ab eadem in specie: ut ad istam. sortes est homo. sequitur ergo: sortes non est asinus. et tamen iste due differunt specie.

Propos modalis et de inesse differunt

Que sit forma propositio de inesse et modalis

plus si etiam in alijs oportet similiter se habere: et hoc modo videtur bene esse dictum. Aut enim ubi quod ea que est contradictionis: aut nullus. quibus uero non est contrarium: de his est quidem falsa: ea que est uere opposita. ut qui hominem non putat esse hominem: falsus est: si ergo hec contrarie sunt etiam et alie que sunt contradictionis.

¶ Postquam philosophus probauit per rationes sumptas a causa: quod iste que contrarie opinantur sint contrarie et non ille que sunt de contrariis predicatis. hic probat per rationem sumptam a signo quod ille que contrarie opinantur sint contrarie: et cum hoc sequitur illa pars. Quare si in opinione. in qua solutionem datam in opinionibus applicat in enunciationibus: et cum hoc sequitur illa pars. manifestum. in qua probat quoddam simul positum: et sic sunt tres partes principales in lectione. Prima in duas finit duas rationes. Secunda ibi. Amplius si militer. Prima in tres. Primo ponit maiorem. Secundo minorem: Tertio conclusionem. Secunda ibi. Quibus uero non est. Tertio ibi. ergo hec contrarie. Sequitur illa pars in qua ponit secundam rationem: et habet duas. Primo ponit rationem. Secundo remouet dubium. Secunda ibi. Manifestum est quoniam non interest. Prima in tres. Nam primo ponit maiorem. Secundo minorem cum sua declaratione. Tertio conclusionem. Secunda ibi. Illi ergo que est non bonum. Tertio ibi. Quare et ei que est. Sequitur illa pars. Manifestum. et habet duo. Primo enim remouet dubium. Secundo declarat per exemplum. Secunda ibi. Ut opinio omni que opinat. Sequitur illa pars. Quare si in opinione.

Enunciati
ones qd
ria opina
tur sunt co
trarie.

in qua applicat solutionem in opinionibus datam ad enunciationes. Et diuiditur in duo. Primo ostendit qd enunciationes que contrario enunciant sunt contrarie: et declarat in contrarijs. Secundo gratia huius exemplificat de contradictorijs. Secunda ibi [Contradictorie autem.] Sequitur illa pars [Manifestum.] Et habet duo. Primo enim repetit illud suppositum. Secundo probat [Contraria sunt.] Hec est diuisio lectionis etc. Ad primam partem sic procedit: et intendit probare per duas rationes sumptas a signo: qd iste enunciationes siue opinionibus que contrarie opinantur sunt contrarie: et non ille que sunt de contrarijs et predicatis. Prima ratio talis est. Sicut est in illis opinionibus in quibus predicata non habent contraria: ita debet esse in illis in quibus predicata habent contraria. sed in illis opinionibus in quibus predicata non habent contraria sunt contrarie ille que contrario modo opinantur. ergo similiter in illis in quibus predicata habent contraria: erunt contraria que contrario modo opinantur: et non que sunt de contrario predicato. maiorem ipse declarat dicens: qd ubi cuq; dicuntur esse contraria illa que sunt contradictoria. i. que contrario modo opinantur: aut nullo: et ita patet modo illa maior qd sicut est in illis opinionibus in quibus predicata non habent contraria: ita debet esse in alijs. Minorem ipse declarat qd in illis in quibus predicata non habent contraria sunt contrarie ille que contrario modo opinantur. Nam contraria huius: homo est homo: est illa que contrarie opinatur. homo non est homo: ergo similiter in illis in quibus predicata habent contraria: et sic contraria huius: bonum est bonum. et ista: bonum non est bonum: que contrario modo opinatur.

¶ Simplicius similiter se habet opinio boni: quoniam bonum est: et non boni quoniam non bonum est: et super has boni: quoniam non bonum est: et non boni quoniam bonum est: illi ergo que est non boni quoniam non est bonum vere opinionibus: que est contraria. Non enim ea que dicit quoniam malum est: simul enim aliquando erunt vere. nunq; enim vera vere contraria est. Est enim quoddam non malum bonum: quare contingit simul esse veras. At vero nec illa que est quoniam non est malum. vera enim et hec simul enim et hec erunt. Relinquitur ergo ei que est: non boni: quoniam non est bonum: contraria ea que est non boni quoniam bonum est: falsa enim hec. Quare et ei que est boni quoniam non est bonum: et ei que est boni quoniam est bonum.

Quod fieri
debeat rō
a pmutatō
ta. p. d. i. c.

¶ Hic philosophus probat per secundam rationem: et tenet per locum a permutata proportione. Et ideo debet hic notare qd ubi cuq; arguitur a permutata proportione: debent esse quatuor. scilicet primum secundum tertium quartum: ut patet in numeris. nam sicut se habent duo ad quatuor: ita sex ad duodecim: ergo a permutata proportione: sicut duo ad sex: ita quatuor ad duodecim: et si ita arguitur necessario tenet argumentum. Modo ergo vide qd philosophus arguit a permutata proportione. arguit enim sic. sicut se habet non bonum non est bonum: ad istam: bonum est bonum: ita se habet ista: non bonum est bonum: ad istam: bonum non est bonum: ergo permutatim sicut se habet non bonum non est bonum: ad ista: non bonum est bonum: ita se habebit ista: bonum est bonum: ad istam: bonum non est bonum: sed ista non bo

num non est bonum: est contraria huic: non bonum est bonum: ergo illa: bonum est bonum: est contraria huic: bonum non est bonum. Et sic ille que contrario modo opinantur erunt contrarie: et non ille que sunt de contrarijs predicatis: in hac ratione sic procedit: qd primo ponit maiorem: secundo minores cum sua declaratione ibi [illi ergo que est.] Declarat ergo ibi qd isti: non bonum non est bonum: est contraria isti: non bonum est bonum. Nam huic non bonum non est bonum: non erit contraria ista: non bonum est malum: uel illa: non bonum non est malum. nam ista: non bonum est malum: non est contraria istius: non bonum non est bonum: nam uera non contrariatur alteri uere: sed iste ambe sunt uere. s. non bonum non est bonum: et non bonum est malum. nam ista est uera: non bonum est malum: quia latro qui est quoddam non bonum est malum. similiter ista est uera: non bonum non est bonum: quia latro qui est non bonum: et ita cum sint simul uere ille due. s. non bonum non est bonum: et non bonum est malum: non erunt contrarie. Postea probat qd illa: non bonum non est malum: non sit contraria huic: non bonum non est bonum: per eandem rationem. Nam vna uera non est contraria alteri uere: sed iste due ambe sunt uere: non bonum non est bonum: et non bonum non est malum de prima patet qd sit uera. s. qd non bonum non est bonum. De ista similiter est planum qd sit uera. s. non bonum non est malum: quia puer in cunis iacens est non bonus bonitate moris: quia nondum fecit bona opera: neq; etiam debet dici malus: quia tam paruus fecerit mala opera. et sic est ista uera: non bonum non est malum. nam puer qui non est bonus: non est malus: et sic cum sit uera: et alia similiter. s. non bonum non est bonum. sequitur ergo qd non sunt contrarie. Nam (ut dictum est) vna uera non est contraria alteri uere. Quare concludit: postq; huic non bonum non est bonum: non est contraria illa: non bonum est malum: neq; illa: non bonum non est malum: quia omnes sunt uere: relinquitur ergo qd huic: non bonum non est bonum: sit contraria illa: non bonum est bonum. Et hoc concludit similiter qd huic: bonum est bonum: erit contraria illa: bonum non est bonum: ut probatum est per locum a permutata proportione. Et ita patet qd iste opinionibus que contrarie opinantur erunt contrarie et non ille de contrarijs predicatis etc.

¶ Manifestus est ergo: quoniam nihil interest nec si vniuersaliter ponamus affirmationem. huic enim vniuersalis negatio erit contraria: ut opinioni que opinatur quoniam omne qd est bonum: bonum est: ita que est: quoniam nihil horum que bona sunt: bonum est. nam ea que est boni quoniam bonum est: si vniuersaliter sit bonum: eadem est ei que opinatur: quoniam quicquid bonum est: bonum est. Similiter autem et in non bono.

¶ Hic philosophus remouet dubium. Superius dederat ipse exemplum in propositionibus indefinitis: ut bonum non est bonum: bonum est bonum. Crederet aliquis qd non esset similiter in vniuersalibus: istud remouet dicens qd si affirmatio sit vniuersalis non differunt. nam similiter contrariatur negationi vniuersali. Et hoc declarat per exemplum dicens qd illi opinionibus que opinatur: omne bonum est bonum: est contraria illa que dicit: quoniam nihil eorum que sunt bona est bonum: id est huic: omne bonum est bonum: est contraria: nullum bonum est

Quo
possit
pellari
bonum?
et mal

Contra
tas res
pponi
vniuers

bonum. Unde dicit philosophus qd opiuo que opi natur qd bonum est bonuz; si sumat vniuersaliter erit eadem: ut omne bonum est bonum; z similitur de no bono si non bonum subiciatur.

¶ Quare si in opinione sic se habet: sunt autem he que sunt in uoce affirmationes; z negatio nes uote earum que sunt in anima: manifestu est: quoniam etiam affirmationi contraria qui dem est negatio circa idē vniuersalis: ut ei que est quoniam omne bonum: bonuz est; uel quon iam omnis homo bonus est ea que est quoni am nullum: uel nullus: contradictorie autem: quoniam non omnis: aut non omne.

¶ Hic phus postqz ostendit qualiter sit in opinioni bus: modo applicat suam solutionem in enunciatio nibus. Et dicit postqz ita est in opinionibus: qd ille que contrario modo opinantur sunt contrarie z enu ciationes sunt signa ipsarum opinionum: manifestu est qd in enunciationibus est contraria affirmatio ne gationi. i. ille que contrario modo enunciant: ut om ne bonum est bonum: nullum bonum est bonum: z omnis homo est bonus: z nullus homo est bonus. Et quia dedit modo exemplum de contrarijs: ideo gratia huius modo exemplificat de contradictorijs Et dicit qd contradictorie sunt: ut omnis homo est bo nus: non omnis homo est bonus: aut omne bonuz est bonum: non omne bonum est bonum: z sic de alijs zc.

¶ Manifestum est autem quoniam z ueraz ue re non contingit esse contrariam: nec opinionē nec contradictionem.

¶ Hic philosophus intendit probare quoddam sup positum in illa parte. Non arbitrari. Quando probat qd ille opinionēs que opinantur contraria predicata de contrarijs subiectis non sunt contrarie. supposue rat enim qd uera non est contraria alteri uere: z simili ter hoc supponit in lectione z modo repetit ut pbet illud dicens. qd manifestum est supra ex dictis qd uera non contingit uere. i. esse contrariam neqz opinionēs nec contradictionem aliquam.

¶ Contrarie enim sunt que circa idēz opposita sunt. circa eadem uerum contingit dice re eundem: simul autem non contingit eidem inesse contraria.

¶ Hic philosophus probat illud suppositum: z intē dit talem rationem. Contraria circa idem non pos sunt esse simul: sed uera circa idem possunt esse simul: ergo uera nunqz erit contraria alteri uere. Circa istaz rationem primo ponit declarationem maioris cum dicit [contraria enim.] Secundo declarationem mi noris cum dicit [Circā eadem.] maiorem cum dicit [si mul autem eadem.] hec est sententia lectionis z per consequens totius periermenias zc.

Queritur adhuc circa propositiones moda les. Utrum modus predicetur in illis: z uerbum subiciatur? Et uidetur qd modus nō predicetur: quia determinatio compositionis nō est alterum extremuz compositionis: sed modus est de terminatio compositionis: ergo non est alterum ex tremum: z ita non est predicatum: z sic modus non predicat in istis propositionibus modalibus. ¶ Itē si modus predicaretur in istis propositionibus: z di ctum quidem subiceretur: tunc cum dictum sit singu lare omnes propositiones modales essent singula res: z sic ex ipsis non contingeret sillogizare: quod tamen est falsus. Nam sic bene sillogizamus ex moda

libus: ut hic cum dicimus omnem hominem curre re est possibile: for. est homo. ergo for. currere est pos sibile. z ita cum sillogizamus ex modalibus: patet qd non omnes sunt singulares: z sic non subiciatur di ctum: quod est singulare: quia tunc eēt singulares.

Oppositum patet per philosophuz qui di xit superius qd quatuor sunt oppositiones: sicut patet in illis dictis: esse z nō esse. z sic patet qd modi predicantur in illis modalibus.

¶ Ad hanc questionem dicendum qd modi predicā tur in istis modalibus: mediante tamen uerbo: z uer bum subicitur quando uerbum est infinitiui modi: z sunt isti modi quatuor: z differunt ad se inuicē. Nam isti modi possunt ampliari compositiones: z hoc pot est esse tripliciter. Uno modo quantum ad esse per mixtum potentie: z sic sunt possibile z contingens. Alio modo quantum ad purum esse: z sic est necesse. Alio modo quantum ad priuationem puri esse: z sic est impossibile. ¶ Et nota qd possibile z contingens differunt. Nam possibile dicitur absolute non per cō parationem ad suam causam quam habet. z ideo di stinguitur quoddam contingens ut in paucioribus z quoddam ut in pluribus: z quoddam ad utrumli bet. Exempla fuerunt superius uisa. ¶ Et nota pro pter solutionem argumentoruz: qd cum dicimus ho minem currere est possibile: hic est duplex composi tio. Una est compositio in ipso dicto: ut fortem curre re: que tantum ualeat sicut ista: fortem currentem esse: Et est ibi alia compositio principalis: cum dicimus hominem currere est possibile: z ista compositio im portatur per li est: quod est uerbum principale: nunc autem modus iste possibile: est predicatum: z pars principalis compositionis: z non determinat illam compositionem principale: sed determinat compo sitionem ipsius dicti cum dicimus ita: hominem cur rere est possibile. li possibile determinat compositio nem importatam per illud dictum currere. ¶ Ulteri us notandum propter solutionem secundi argumē ti: qd iste propositiones possunt sumi dupliciter. Uno modo quantum ad subiectum enunciationis. Alio modo quantum ad subiectum locutionis. Et dicitur in istis subiectum enunciationis totum dictum. Sub iectum autem locutionis dicitur illud de quo fit locu tio: ut hominem currere uel for. nunc autem iste enun ciationes si considerentur quantum ad subiectum enunciationis: quod est dictum: cum illud dictum sit singulare omnes possunt dici singulares. Sed si con siderentur quantum ad subiectum locutionis possūt dici vniuersales uel particulares uel indefinite z sin gulares: ut omnem hominem currere est possibile: vniuersalis est: hominem currere est possibile: indefi nita est. sed cum dicimus quendam hominem curre re est possibile: particularis est. for. currere est possibi le: singularis est. Sed si considerentur omnes iste quā tum ad subiectum enunciationis quod est totum di ctum: z dictum quodlibet sit singulare: z vnum non est aliud: sed vnam est diuersum ab alio: fm hoc om nes possūt dici singulares. Per hoc patet solutio ad obiecta zc. ¶ Ad primum cum dicimus illud quod determinat compositionem non est alterum extre muz compositionis. Concedo: illius compositionis quam determinat. Unde (ut uisum est) iste modus possibile: cum dicitur fortem currere est possibile: be ne est alterum extremum compositionis principalis z non determinat compositionem principalem sed determinat compositionem ipsius dicti ut uisum est

Enixiati, onca sicut si gna opinio sum,

Veranōē p̄ria atē ei uere,

Modus ē determinatio cō pōnō,

Ex moda lib' ac silo

Nota qd modi p̄d cant i mo dalib' s' bñ finit' ui modi subiciur

¶ Pōtē z rigeō dnt Triplex ē cōtingē.

Duplex ē cōpō i p̄ p̄tō mo dalibus.

Subie ctū enūci ationis. Subiectū locutionis

Lib. II.

Ad aliud cum dicitur quod si modus predicaretur et dictum subiceretur: tunc cum dictum sit singulare: omnes propositiones modales essent singulares: et sic non contingeret sillogizare: quod falsum est. Ad hoc iam patuit solutio quod si considerentur iste modales quantum ad subiectum enunciationis: sic bene possunt dici omnes singulares quantum ad subiectum locutionis: sic non sunt omnes singulares: ut visum est. Et intellige quod dictum est: quod in modalibus debet uerbum subici ueritatem habet quando modus

accipitur nominaliter: et est uerbum infinitiui modi: aliter autem non: ut homo necessario est animal: ibi non subicitur uerbum quia non est infinitiui modi: et tamen est propositio modalis. Et sic patet ex predictis qui sunt modi facientes propositiones modales: et quod uerum et falsum non faciunt propositiones modales: sed solum isti quatuor predicti modi qui addunt modum specialem. Et ista circa lectionem sufficiant: et per consequens circa totum librum periermenias.

VENETIIS PER SIMONEM
DE LVERE,
X. DECEMBRIS. M. DVII.

Registrum.

A B C D E F G H I K L

Primus et ultimus quaterni. alij terni.

gnf. 7.

